

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2025. április 22–24.

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

**A kényszerítő eszközök alkalmazásának rendőrökre gyakorolt
hatása**

Jelige: Kényszerítő stresszközök

Pályamunka lezárásának időpontja: 2024. november 28.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	1
1.1 A pályamű témája	1
1.2 A pályamű szerkezeti felépítése, célkitűzés.....	3
2. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK RÖVID TÖRTÉNETE	4
2.1 Az egységes állami rendőrség előtti időszak	4
2.2 Az egységes állami rendőrség megalakulását követő időszak.....	7
2.3 A rendszerváltozást követő időszak.....	10
3. KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK A GYAKORLATBAN	15
3.1 Kényszerítő eszközök a rendészeti oktatásban	15
3.2 Kényszerítő eszközök a rendőrségen belüli képzésben	16
3.3 Kényszerítő eszközök az intézkedésekben.....	18
4. A STRESSZ, MINT JELENSÉG	22
4.1 A stressz.....	22
4.2 A stressz szakaszai.....	22
4.3 Megküzdési stratégiák.....	24
5. A RENDŐRSÉG SEGÍTŐ INTÉZKEDÉSEI A JELENTŐSEBB STRESSZHELYZETŰ INTÉZKEDÉS UTÁN	28
6. A KUTATÁSOK.....	31
6.1 A kutatásról	31
6.2 A Cooper skála	31
6.3 A szituációk.....	33
6.4 Az internetes kérdőív	35
7. ÉRTÉKELÉS ÉS KÖVETKEZTETÉS	36
7.1 Az internetes kérdőív kiértékelése.....	36
7.2 Az első szituáció kiértékelése	42
7.3 A második szituáció kiértékelése	49
7.4 Következtetés	53
8. A VR (VIRTUAL REALITY) TECHNOLÓGIA A RENDÉSZETI KÉPZÉSBEN .	56
9. ÖSSZEGZÉS	59

1. BEVEZETÉS

1.1 A pályamű témája

A kényszerítő eszközök alkalmazásának rendőrökre gyakorolt hatása véleményem szerint egy nagyon fontos téma. Egy állampolgárnak, külső szemlélőnek csak egy gyors, egyes esetekben látványos történések sorozata, amelyet később az elejétől a végéig el tud mesélni mi történt. Vissza tud emlékezni arra, hogy ki, mit csinált, természetesen mindezt kronológiailag helyes sorrendben. Ám ez az állítás nem teljesen igaz az intézkedést végrehajtó rendőr(ök) vonatkozásában. Pedig a végrehajtó állománynak kellene a legjobban emlékezni a történésekre, hiszen a későbbiekben jelentési kötelezettségüknek kell eleget tenniük, amelynek maradéktalanul meg kell egyeznie a valósággal. Mindezek mellett jogszerű, szakszerű és arányos intézkedést kell végrehajtaniuk, amely során a figyelmük rengeteg dologra kell, hogy koncentrálódjon.

Az intézkedéstaktikához és a kényszerítő eszközök gyakoribb alkalmazásához a 2018-ban kerültem közelebb, mivel a jelenlegi munkám során, olyan helyzetekben kell intézkednem, ahol a kényszerítő eszköz alkalmazása szinte elengedhetetlen. Intézkedéstaktikai instruktorként, rendszeresen tartok a rendőrség hivatásos állományának és fegyveres biztonsági őreinek, emellett határvasútszolgálatnak, városrendészeknek és még sok rendvédelemmel foglalkozó szervnek, szervezetnek intézkedéstaktikai képzést. Ez idő alatt láttam rengeteg intézkedés végrehajtást, amelyek közül bátran ki merem jelenteni, hogy egy sem volt ugyanolyan, mint ahogyan azt is tudjuk, hogy nincs két egyforma intézkedés. Rengeteg a változó minden intézkedés végrehajtásában, például az időjárás, az intézkedő lelki, fizikai állapota, az intézkedés alá vont lelki és fizikai állapota, az intézkedés célja, az intézkedés helyszíne vagy éppen az intézkedést körülvevő személyek száma, lelki állapotuk, kapcsolatuk az intézkedés alá vonttal, prekonceptióik, viszonyulásuk a szituációhoz. Mindezen és még számtalan körülmény külön-külön vagy együttesen is képes befolyásolni az intézkedést. A számtalan végrehajtás során számomra világossá vált, hogy a rendészettel foglalkozó állománynak sokkal több időt kellene az intézkedéstaktikai képzésekre fordítani. Mint már említettem nincs két egyforma intézkedés, mindig vannak változók, amik megadják az intézkedés medrét, de egyetlen egy állandót mégis megfigyeltem, ami jelen volt minden szituációban. Ez nem más, mint a stressz. Hihetetlen pusztítást tud művelni egy egyébként összeszedett, kiváló rendőrrel

is, hiába van a háta mögött akár tíz év, aktív szolgálati idő. Természetesen nem elhanyagolandó megemlíteni az eustresszt, amely a stressz egy olyan formája, amelyet gyakran egészséges és építő jellegű folyamatként írnak le, hiszen pozitív érzésekkel és egészséges működéssel jár. Ez a stresszfajta izgalmat válthat ki, motiválhat, növelheti a teljesítőképességet, és javíthatja a koncentrációt, miközben az életöröm és a vitalitás érzését nyújtja. Azonban ez az állapot és annak pozitív hatásai sajnos csak rövid ideig tartanak. Ha a stresszt biztonságos körülmények között éljük át, előnyünkre válhat, mivel javíthatja a teljesítményünket. Az intézkedések megkezdésekor már tisztában kell lennie az azt megkezdőnek az intézkedéstaktika foglalkozáson megtanult nyolc alapelvvel, hiszen ezen alapelvekre épül minden intézkedés (1.: biztonság, 2.: megfelelő információ, 3.: megfelelő tervezés, 4.: személy és tűzerő fölény, 5.: fedezék és rejtékhely használat, 6.: egyértelmű kommunikáció, 7.: önmagunk, az intézkedés alá vont és a környezet kontrollja, 8.: a helyzet folyamatos kiértékelése, szükség szerinti alkalmazkodás). Ezen felül ismernie kell az intézkedésekkel szemben támasztott követelményeket (szakszerűség, biztonságosság, arányosság, objektivitás, kulturáltság, differenciáltság). Ezekon túlmenően ismernie kell a vonatkozó jogszabályokat és normákat. Egy intézkedés megkezdésekor, sőt egy konkrét intézkedésre történő felkészüléskor, függetlenül a rendőrök fejében lévő tudástól, szakmai tapasztalattól, a pulzus szám valamelyest megemelkedik. Az intézkedő gondolatai már azon járnak, hogy mi lesz az intézkedés, mi fogja fogadni a helyszínen, elkezd dolgozni az adrenalin, a stressz és ezt kezelni csak rengeteg képzés és gyakorlás során lehet. Az intézkedés tényleges megkezdése és lefolytatása függetlenül annak eredményétől is adrenalin növekedéssel jár, mert belekerül az intézkedő egy olyan szituációba, ahol döntéseket kell hoznia. Ezt követően az intézkedés befejezésével sem múlik el azonnal a stresszhelyzet, hiszen beszámolási, jelentési kötelezettsége van az intézkedőnek, így a tetteknek ezáltal utóélete is van. Mivel az "egyszerű" intézkedésekből napi szinten sok van, viszonylag hamar hozzászokik, kezelni tudja az állomány, de ez nincs ugyanígy, amikor egyes kényszerítő eszközök használatára kerül sor egy-egy intézkedés során.

Nap, mint nap tapasztalhatjuk, hogy a mai, modern, felgyorsult világban az emberek egyre erőszakosabbak, frusztráltabbak. A Központi Statisztikai Hivatal (továbbiakban: KSH) adatai szerint, Magyarországon a regisztrált bűncselekmények százezer 14 éves és annál idősebb lakosra vetített száma évek óta csökkenő tendenciát mutat. Ám ezen adatokon belül, az erőszakos bűncselekmények száma (emberölés, emberölés kísérlete, testi sértés, szexuális erőszak, kapcsolati erőszak, hivatalos személy elleni erőszak, garázdaság, rablás) 2019-ben 17.637 eset, 2020-ban 18.484 eset, 2021-ben 17.558 eset, 2022-ben 18.486 eset, illetve 2023-

ban 17.898 eset.¹ Ezen adatok szerint hullámzó az erőszakos bűncselekmények elkövetésének száma, de a KSH mérései alapján a 2019-hez képest a 2023-as év emelkedést mutatott. A magyar társadalomban jócskán vannak olyanok, akik mentális problémáik mellett -az alkoholban, kábítószerben, vagy egyéb tudatmódosító szerben keresik a kiutat az élet nehézségeiből, így hajlamosabbak az agresszív fellépésre, ugyanez igaz a hétvégi, alkalmi alkohol fogyasztókra, vagy éppen egy sport csapat szurkolójára, akit a tömeg hangulata vagy pusztán a csapata aktuális szereplése befolyásol. Ez a felsorolás persze szinte a végtelenségig bővíthető, csak az érthetőség kedvéért emeltem ki a fenti állapotokat. Ezekkel a személyekkel szemben sok esetben szinte kivétel nélkül kényszerítő eszköz kerül alkalmazásra, mivel nem tudják helyesen felmérni a helyzet súlyosságát, képtelenek a megfelelő reakcióra. Akár egy egyszerű igazoltatást is sértőnek találnak és nyugodt érzelmi állapotból agresszívvá, aktív ellenszegülővé vagy esetleg támadó válnak. Ekkor szinte elkerülhetetlen a kényszerítő eszköz alkalmazása. Éppen ezért tartom fontosnak, hogy közelebbről is megvizsgáljam a témát, hogy milyen hatással van a kényszerítő eszköz alkalmazása a rendőri állományra. Ezen eszközök alkalmazása, nem csak külső változásokat képes előidézni, hanem belsőket is. Ilyen például a stressz, amely rengeteg pusztítást tud végezni az emberi testben, mind mentálisan mind pedig fizikailag. Márpedig a rendőrség állományának mentális állapota határozza meg a napi szolgálat ellátásának számottevő részét ugyanis, ha nem tudja megfelelően kezelni a stresszt nem csak neki, de akár másoknak is hátránya származhat belőle.

1.2 A pályamű szerkezeti felépítése, célkitűzés

A pályaművem első felében be kívánom mutatni röviden a Magyarországon rendszeresített kényszerítő eszközök fejlődését, használatának elsajátításának, szinten tartásának szabályait továbbá az ezekre vonatkozó szabályozókat. Majd röviden ismertetem a stresszel kapcsolatos fontosabb tudnivalókat. A dolgozat második felében ismertetem a kutatásokat, valamint azok során mért adatokat, levont következtetéseket, végül a konklúziót követően az esetleges megoldásokra, fejlesztésekre vonatkozó javaslataimat kívánom ismertetni. Célom a vizsgálattal, hogy megfelelő megoldást találjak a kényszerítő eszközök használatából adódó stressz kezelésére és ezen megoldás egy mentálisan egészségesebb, felkészültebb, a kényszerítő eszközöket kifogástalanul alkalmazni képes rendőri állományt eredményezzen.

¹ https://www.ksh.hu/stadat_files/iga/hu/iga0003.html (megtekintve: 2024. július 20.)

2. A KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK RÖVID TÖRTÉNETE

E fejezetben a magyar rendőrség kényszerítő eszközeinek a fejlődését ismertetem, amelyben képet kapunk arról, hogy honnan – hova jutott el a rendőrség. Ahhoz, hogy ezekről pontos képet kapjak nem volt elég az online tér, hanem felkerestem a magyar rendőrmúzeumot is.

2.1 Az egységes állami rendőrség előtti időszak

Az egész 1860-ban kezdődött, amikor megszüntették az osztrák rendőrigazgatóságot (Polizei-directo). Ezt követően Thaisz Elek főkapitány vezetésével megalakul az új, magyar rendőrség. A rendőrség Podmaniczky Jánost bízta meg, hogy ruházza és fegyverezze fel az állományt, de mivel ez lassan működött, átmenetileg megalakult a békebiztosi intézmény, majd később rendbiztosok, akik gyakorlatilag polgárőrségként működtek. Ezeket a személyeket konstáblereknek² nevezték. Egyetlen eszközük volt a buzogány alakú konstáblerbot, amellyel, ha valakit megérintettek, annak ellenszegülés nélkül követnie kellett az utasításokat. A fából esztergályozott, feketére fényezett, acélgombos rendőrbot a maga 30 centiméterével kényszerítőeszköznek alkalmatlan volt, s mert a gyakorlatban nem vált be, csak néhány hónapig használták. Bár ezt fő szabály szerint jelvény helyett alkalmazták, ezzel igazolták magukat a rendőrök. Övre akasztva nem volt esztétikus, sétabotnak rövid, zsebben hordva pedig kényelmetlen lett volna. A bot két oldalsó fémlemezén a PEST és az 1848 feliratok mellett a város és az ország címere is szerepelt.³ Mivel csak azonosításra alkalmazták, itt azért kapott helyet, mert sokak számára meglepetésszerű lehet a buzogány alakja miatt.

1. kép: Konstáblerbot

Forrás: <https://rendormuzeum.com/valogatas-mutargyainkbol>

(letöltve: 2024. 07.09.)

² jelentése: rendőr (A magyar nyelv értelmező szótára)

³ Androvicz Gábor: A magyar rendőrség egyenruházata, felszerelése és fegyverzete I. (1861-1896), Nemzeti Közszerzői Egyetem Rendészettudományi Szakmai Folyóirata, Magyar Rendészet 2016/4. 107. o.

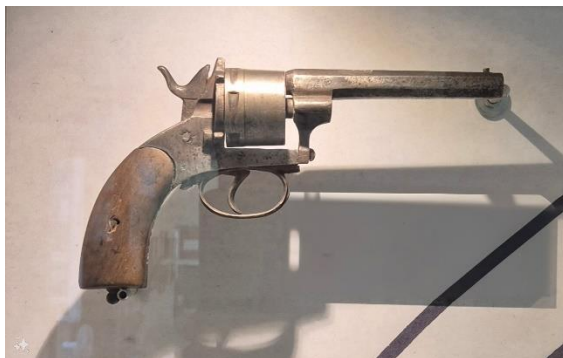
1861-ben a császári és királyi hadügyminisztérium engedélyezte, hogy a rendőrség megvásároljon 250 darab „zünderschloss glatte Infanterie Gewehre” lőfegyvert, 25 vesszős huszársági pisztolyt és kardot. Ezekről megállapításra került, hogy „ezen fegyverek rendőreink használatára nem egészen alkalmasak”. Ezután a rendbiztosok és a poroszlók szolgálati fegyvere a kard lett, míg puskát csak a lovas rendőrök és a külterületen szolgálatot teljesítő lovaskerülők kaptak. Ettől fogva a legfontosabb szolgálati fegyver a kard lett. A rendőrfelügyelők gyalogtiszti kardot (1861 M. szablyát) viseltek, A lovas legénység és a lovasított tisztek számára a honvédlovastiszi szolgálati kard (1869 M. szablya) viselése volt előírva. Későbbiekben az 1869 M mellett az 1904 M lovastiszi szablya is rendszeresítésre került.⁴

1882-ben és 1884-ben az államrendőrség forgópisztollyal látta el a lovasrendőrök és a gyalogos rendőrök állományát, de csak 1906-ban foglalták először írásba (őrszemélyzeti oktatókönyv) a forgópisztolyt, mint rendszeresített szolgálati lőfegyvert. A revolvert a rendőr csak és kizárólag élete vagy testi épsége megvédésére, végszükség esetén használhatott, „mert az izgalomban kilőtt golyó könnyen ártatlant találhat”.⁵ Megjegyezni kívánom, hogy ebből is világosan látszik, hogy már ekkor tudtak a stresszhelyzet okozta hátrányokról. Ezen forgópisztolyok nagy valószínűséggel az Ancion-Marx cég által gyártott revolverek voltak. Továbbá használatban volt még az 1878 M. 9 mm-es, 6 lövetű Gasser gyalogtiszti fogópisztoly is. Ezen revolverek megbízhatatlanná váltak és 1912-ben leváltották őket a hazai gyártású, 1910 M. 7,65 mm Frommer öntöltő pisztolyra.⁶ Ezt követően 1919 után szintén Frommer gyártású Frommer Stop típusú pisztolyt rendszeresítették, amelyet az 1920-ban megalakult egységes állami rendőrség is alkalmazott.

⁴ Androvicz Gábor: A magyar rendőrség egyenruházata, felszerelése és fegyverzete II. (1869 -1909), Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Szakmai Folyóirata, Magyar Rendészet 2016/5. 146. o.

⁵ Androvicz Gábor: A magyar rendőrség egyenruházata, felszerelése és fegyverzete II. (1869 -1909), Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Szakmai Folyóirata, Magyar Rendészet 2016/5. 147. o.

⁶ Csapó Csaba: A magyar királyi csendőrség története 1881–1914, 95.o. Pannónia Könyvek kiadó, Pécs, 1999

2. kép: Gasser gyalogtiszti forgópisztoly

Forrás: Rendőrmúzeum, készítette: szerző

3. kép: Frommer öntöltő pisztoly

Forrás: <https://magyarcsendorek.hu/a-csendorseg-tortenete/csendor-fegyverek/maroklofegyverek/>

(letöltve: 2024. 07.10.)

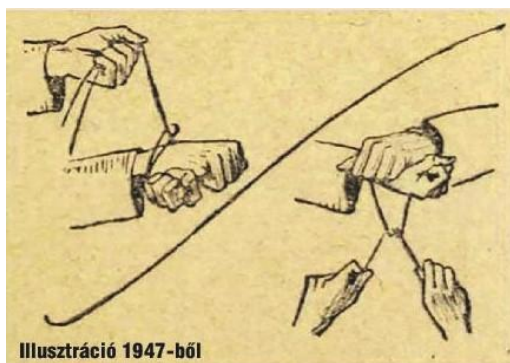

4. kép: Frommer Stop

Forrás: Rendőrmúzeum, készítette: szerző

2.2 Az egységes állami rendőrség megalakulását követő időszak

Az egységes állami rendőrség 1920-as megalakulását követően az állományt nem szerelték fel újabb eszközökkel, továbbra is kard, illetve pisztoly volt a rendőr kényszerítő eszköze. A rendőrnek, ha szolgálatba lépett akkor bilincset vagy „bilincselésre alkalmas eszközt” kellett magával vinnie, mivel a rendőrség nem biztosított bilincset a rendőrök számára, így azt maguknak kellett megoldaniuk. Leginkább 10-15 cm széles, hasított bőrszíjat használtak, amelynek az egyik végén egy 20-30 mm átmérőjű réz vagy acél fűzőkarikát erősítettek. Az ezzel a szíjjal alkalmazott hurokkötési technikát kiblinek nevezték. Ezt a technikát oktatták még 1947-ben is, mivel kezdetben a rendőrök pénztárcájához mérve drága volt egy bilincs beszerzése, illetve a II. világháború miatt hiányosak voltak a bilincs készletek.⁷

5. kép: Kibli (hurok kötés)

Forrás: https://rokk.hu/storage/2023/02/Zsar_u_Magazin_Multidezo_2023_1sz_7old_Bilincs_elott.pdf

(letöltve: 2024.08.18.)

Róna Ernő detektívfelügyelő 1932-ben egy újfajta bilincset talált ki, amely nem csak hazánkban, de nemzetközileg is nagy érdeklődést váltott ki. Az acélból készült bilincs egy mozdulattal felhelyezhető volt és csak kulccsal nyílt, továbbá praktikusán kis helyen is elfért.⁸

⁷ Zsarú Rendőrségi Magazin 2023/1. szám, Bilincs előtt kibli, szerkesztette: Rozsos Tamás r. őrnagy, online: <https://rokk.hu/multidezo/>

⁸ Zsarú magazin (online, 2024.03.28.) Tárgyeset – a Rendőrmúzeum bemutatja 4.: A zseniális bilincs, szerkesztő: Androvicz Gábor, online: https://www.police.hu/index.php/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsar_u-magazin/targyeset-a-rendormuzeum-bemutatja-4-a

6. kép: Rónai Ernő féle bilincs

Forrás: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsar-magazin/targyeset-a-rendormuzeum-bemutatja-4-a>

(letöltve: 2024.08.25.)

1932-ben Pechter Pál László, bajai lakatos is szabadalmaztatta bilincset, ami külsőre is a ma használatos bilincsekre hasonlít.

A gumibotot 1928-ban terjesztették első ízben a belügyminiszter elé, azzal az érveléssel, hogy a legtöbb nyugati államban már ezt használják, mivel modernebb a kardnál és kényelmesebb. Ekkor még nem került rendszeresítésre, mert a kardot tekintélyt parancsolóbbnak ítélték meg. Ezt követően 1931-ben Angyalföldön meggyilkoltak egy rendőrt, amely nagy sajtóvisszhangot kapott, amiben az újságírók felvetették, hogy a rendőrnek nem kard, hanem töltött pisztoly és gumibot kell a kezébe, ha „harcba” indul. Továbbá a kardforgatás helyett a küzdősportokra, illetve a gumibotot való harcra kellene oktatni a rendőröket. A belügyminiszter 1932-ben döntött a gumibot rendszeresítéséről, de csak 1933 január legvégén osztották ki a budapesti rendőröknek. Az első gumibotokat Osztrák mintára készítették és fél kilogramm súlyú volt. Elterjedése hosszadalmas volt, Nagykanizsán 1938-ban kapta meg a rendőrség állománya. Érdekesség, hogy nem a kard helyett került rendszeresítésre, hanem a kard mellé kapták a rendőrök a gumibotot.⁹

7. kép: Első rendszeresített gumibot

Forrás: Zsar Rendőrségi Magazin 2022/13. szám 42. o.

⁹ Zsar Rendőrségi Magazin 2022/13. szám, 42.o., A gumibot rendszeresítése, szerkesztette: Rozsos Tamás r. őrnagy

Az első gumibotokat 1960-ban cserélték le, amelyet 1980-ig voltak használatban. Ezt követően már a ma is ismert gumibotok kerültek rendszeresítésre, amely hasonló az elődjéhez csak szürke helyett fekete színű lett. Érdekesség, hogy 1987-től 1992-ig rendszeresítésre került a kombinált gumibot, amely könnyfakasztó gázt tartalmazó beépített palackkal ellátott gumibot volt. Mivel sérülékeny volt és a benne lévő gáz sokszor szivárgott, vagy alkalmazás közben nem működött ezért hamar ki is került a rendszerből és visszatértek a hagyományos gumibotra.¹⁰

8. kép: Kombinált gumibot

Forrás: <https://www.police.hu/index.php/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsar-magazin/targyeset-a-rendormuzeum-bemutatja-8-sirva#1>

(letöltve: 2024.08.30.)

1976-ban került rendszeresítésre a gázspray (CS gáz), amely maradandó károsodást nem, de akár súlyos sérülést is okozhat nagy mennyiségben.

9. kép: Gázspray-k

Forrás: Rendőrmúzeum, készítette: szerző

1929-től a Walther PP (7,65 mm) pisztoly is rendszeresítésre került. A II. világháború után, 1948-ban a Fegyver és Gépgyár Rt., 1965-től Fegyver és Gázkészülékgyár (továbbiakban: FÉG) elkészítette a FÉG 48 M Tula Tokarev maroklőfegyvert, amely szintén a rendőrség szolgálatába állt. Ezt követően 1963-ban a FÉG által legyártott, a mai napig is ismert és használt PA63 típusú maroklőfegyver került rendszeresítésre. Tervezésekor és elkészítésekor csak a jobb

¹⁰ Zsarú Magazin (online, 2024.04.26.) Tárgyeset – a Rendőrmúzeum bemutatja 8.: Sírva fakadtak a csodagumibottól, szerkesztette: Androvicz Gábor, online: <https://www.police.hu/index.php/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsar-magazin/targyeset-a-rendormuzeum-bemutatja-8-sirva#1>

kezésekre gondoltak, így negatívuma, hogy a bal kezesek nehezebb tudták használni. Továbbá az elsütést követően a hátra sikló szán képes volt megvágni a használó kezét. A tár 7 darab lőszer befogadására alkalmas. Az 1990-es években a PA63 leváltására a FÉG legyártotta a 96M P9RC típusú marokklőfegyvert, amelyet a rendőrség 1996-ban rendszeresített. Mivel nem sikerült elegendő fegyvert gyártani, így nem tudták teljes egészében lecserélni az elődjét. A P9RC nagyobb és nehezebb, mint a PA63, illetve tárcapacitása 14 darab lőszerre gyarapodott.

10. kép: PA63

Forrás: https://hu.wikipedia.org/wiki/PA%E2%80%9363#/media/F%C3%A1jl:PA-63_with_Clip.jpg

(letöltve: 2024.08.09.)

11. kép: 96M P9RC

Forrás: https://en.wikipedia.org/wiki/P9RC#/media/File:P9M_Hun_1.jpg

(letöltve: 2024.08.09.)

2.3 A rendszerváltozást követő időszak

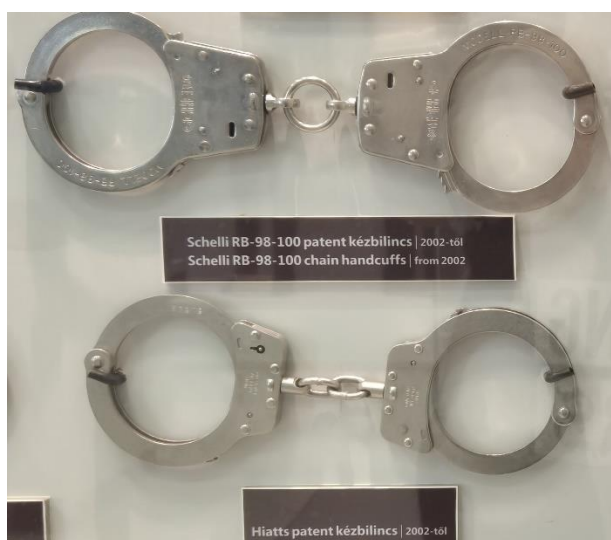
1990-ben elérkezettnek látták a bilincsek lecserélését és a megoldást a zsanéros bilincsben látták, így rendszeresítésre is került. Ezt követően 2002-ben a Schelli RB98-100 típusú

egykarikás, illetve a Hiatts két láncszemes patent kézbilincsek is rendszeresítésre kerültek. Ezen bilincsek a mai napig is használatban vannak.

12. kép: Zsanéros bilincs

Forrás: Rendőrmúzeum, készítette: szerző

13. kép: Schelli és Hiatts bilincsek

Forrás: Rendőrmúzeum, készítette: szerző

Dr. Bencze József r. altábornagy, egykori országos rendőrfőkapitány felkérésére Rostás Tibor 2008-ban megírta a Rendőri közelharc című könyvet, amely a rendészeti képzések során oktató és a rendőri intézkedések közben alkalmazandó közelharci (ütések, rúgások, elvezetések, szabadulások, védekezések) technikákat tartalmazza, képekkel illusztrálva. E könyvben az író úgy fogalmaz: „*A rendőri önvédelem- és közelharc kiképzés Magyarországon szövevényes utat járt be. Az 1980-as évektől a hazánkban kiterjedő küzdősport szövetségek szinte mindegyikének – hosszabb, rövidebb ideig – célkitűzése volt a magyar rendőrség oktatási programjába való bekerülés, az alkalmazott sportági technikák adoptálása. A rendőri vezetés ezeket a törekvéseket szinte minden esetben más módon és mértékben támogatta.*”¹¹ E részlet alapján a 2008 előtti időszakban fontosnak tartották, de nem volt

¹¹ Rostás Tibor: Rendőri közelharc, Budapest, 2008

egységes a rendőrség által alkalmazott közelharc, avagy a testi kényszer szabályos alkalmazásának tárháza. E könyv megírásával, 2008 után már szükségesnek tartották és nagy hangsúlyt fektettek az egységes technikák tanítására és alkalmazására.

2020-ban az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv maroklőfegyvereinek lecserélésére került sor, amely során a CZ P07 és P09 típusú pisztolyok kerültek az állományhoz. Ezen típusok különbözősége, hogy a P07 kisebb és kevesebb a tárkapacitása (15 db), míg a P09 nagyobb és több lőszer fér a tárba (19 db). Ezen pisztolyokra jellemző, hogy könnyebb az elődjénél, mert az acél mellett egyes alkatrészei műanyagból lettek elkészítve. A fegyverek csövén található szereléksín segítségével felszerelhetők akár fegyverlámpával, vagy lézerirányzókkal.

14. kép: CZ P07

Forrás: <https://www.czub.cz/en/firearms-and-products-family/p-7-9-nato#property>

(letöltve: 2024.08.09.)

15. kép: CZ P09

Forrás: <https://www.czub.cz/en/firearms-and-products-family/p-7-9-nato#property>

(letöltve: 2024.08.09.)

2021-ben került rendszeresítésre a TASER X2 típusú elektromos sokkolóeszköz, amely rendelkezik érintéses, illetve kilövőfejes kazettákkal. Az érintéses funkció lényegében a passzív, vagy akár a „statikus” aktív ellenszegülés megtörésére a legalkalmasabb, ez kevésbé biztonságos, mivel a rendőr és az intézkedés alá vont közötti távolságnak minimálisnak kell lennie, hiszen az elektromos sokkolóeszközt hozzá kell érinteni az intézkedés alá vont testéhez. A kilövőfejes kazetták pedig a támadó, aktív ellenszegülő személlyel szemben a legalkalmasabb. Ennél a felhasználásnál távolabb is elhelyezkedhet a rendőr az intézkedés alá vonttól, mert hatótávolsága körülbelül 4,6 méter. Elműködtetés előtt kettő darab lézerirányzék segíti a célzást, amely a diódák becsapódási pontját jelzi, egy kazetta kettő diódát tartalmaz, amely egyszerre kerül kilövésre.

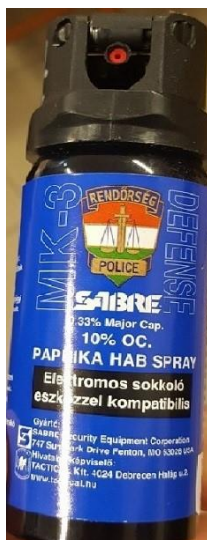

16. kép: Taser X2

Forrás: <https://www.axon.com/products/taser-x2>

(letöltve: 2024.08.25.)

Szintén ebben az évben 2021-ben került kiosztásra a Sabre Security Equipment Corp. által gyártott MK-3 Pepper Foam paprika habspray. A habspray alkalmas a zárt térben való használatra, hiszen nem gázfelhőt lövell ki, hanem egy hab csóvát, amelyet nem a mellkasra kell célzottan eljuttatni, mint a korábbi R92 CS gázspraynél, hanem közvetlenül az arcra, mert a nyálkahártyával érintkezve lép reakcióba. Továbbá a habspray már együttesen alkalmazható a Taser elektromos sokkolóeszközzel, mert a keletkeztetett szikra nem gyújtja be azt.

17. kép: Paprika hab

Forrás: <https://www.kaliberinfo.hu/hirek/gazspraycsere-a-rendorsegnel-sabre-mk-3-pepper-foam-az-r92-cs-helyett/>

(letöltve: 2024.08.20.)

3. KÉNYSZERÍTŐ ESZKÖZÖK A GYAKORLATBAN

3.1 Kényszerítő eszközök a rendészeti oktatásban

A magyar rendőrség a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben meghatározott kényszerítő eszközökkel van felszerelve és ellátva.¹² Kényszerítő eszközzel ellátni csak az arra kiképzett személyt lehet.¹³ Ez a mondat arra enged következtetni, hogy a kényszerítő eszközöket olyan személy alkalmazza, aki a rendészeti tanulmányai során megkapta a megfelelő kiképzést mind elméleti, mind gyakorlati szempontból. Jelenleg Magyarországon a Nemzeti Közszerületi Egyetemen, a Miskolci Rendvédelmi Technikumban, a Körmeneti Rendvédelmi Technikumban, valamint a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ Adyligeti Járőrképző Tagozatán és Szegedi Járőrképző Tagozatán működik rendészeti képzés, amelynek sikeres elvégzése hivatásos állományba vételt eredményez. Ezen képzések tiszthelyettesi állományba kerülés esetén 10 hónapos, 2 éves képzésidő, tiszti állományba kerülés esetén 4 éves képzési időt jelent. Tehát ha csak az iskolai képzés, gyakorlás keretén belül találkozott még csak a kényszerítő eszközökkel, akkor sem ismeretlen számára az eszközök működésére, alkalmazására vonatkozó szabályok, azok használatát készség szinten elsajátította. A kényszerítő eszközök egészét a rendőrség állományába bekerülést megelőző tanulmányok során önvédelmi, intézkedéstaktikai és lövészetű foglalkozások keretében ismerik meg és gyakorolják a hallgatók, amelynek helyes, szakszerű alkalmazását folyamatosan ellenőrzik az oktatók. Alkalmazásuk alapvető szintű elsajátítását vizsga keretében ellenőrzik, amelynek sikeressége feltételezi a megfelelő szintű ismereteket. Nem csak a fent említett tanórákon, "laboratóriumi" körülmények között gyakorolják a megfelelő használatot, hanem intézkedéstaktikai foglalkozás keretében, mesterségesen előidézett szituációkban is tréningezik a hallgatókat, hogy éles helyzetben is képesek legyenek jogszerűen, szakszerűen és arányosan alkalmazni az eszközöket. Így joggal feltételezi azt akár a civil állampolgár is, hogy ha meglát az utcán egy hivatásos állományú rendőrt, kényszerítő eszközökkel ellátva (bilincs, vegyi eszköz, elektromos sokkolóeszköz, rendőrbot, lőfegyver), akkor azt képes a törvényi előírásoknak megfelelően alkalmazni.

¹² 1994. évi XXXIV. Rendőrségi törvény 47 – 59 §

¹³ 86/2012. (XII. 28.) BM rendelet A rendészeti feladatokat ellátó személyek és a segédfelügyelők által alkalmazható kényszerítő eszközök igénylésének, átvételének és visszavételének szabályairól, a térítés módjáról, a kényszerítő eszközök típusaira, fajtáira és az alkalmazásukra, valamint a jelentéstétel és a kivizsgálás rendjére vonatkozó részletes szabályokról 4. § (2)

3.2 Kényszerítő eszközök a rendőrségen belüli képzésben

Természetesen ezen eszközök szakszerű, jogszerű, arányos alkalmazásának készség szintű használta nem felejtethető, így annak megfelelő szinten tartása gyakorlást igényel. A vármegyei vezető intézkedéstaktikai instruktorok által elkészített és az állományilletékes parancsnok által jóváhagyott részletes kiképzési terv alapján az instruktoroknak havonta legalább 4 óra időtartamban kötelezően kell végezniük a közterületi szolgálatot ellátó végrehajtó állomány képzését, melynek időtartamára mentesíteni kell őket az egyéb szolgálati feladatok alól.¹⁴ A foglalkozás során gyakorolják az intézkedések és kényszerítő eszközök helyes használatát. A mozzanatokat a 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló módszertani útmutató által meghatározottak szerint gyakorolnak, tartanak szinten és fejlesztenek. Ezen útmutató az intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásának helyes végrehajtását taglalja. A kényszerítő eszközökről ezen utasítás mellékletének IX. fejezete szól. Az általam tartott intézkedéstaktikai foglalkozások során azt tapasztaltam, hogy az ebben a fejezetben szerepelő egyes technikák véleményem szerint egyszerűsítésre szorulnak (fekvő bilincselési testhelyzet, abból való felállítás), illetve vannak olyanok is, amelyek elavultak, nem állják meg a helyüket biztonságosság szempontjából (kezek előre helyzetben történő megbilincselése).

Továbbá a hivatásos állomány a Lövészeti Szabályzatról szóló 44/2018. (VIII.23.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Lövészeti Szabályzat) alapján az állomány két lövészeti állománycsoportra osztható: alapszintű és emeltszintű képzésre kötelezett állománycsoport. Mivel a pályaművem témája a közterületen szolgálatot teljesítő állományt vizsgálja, így csak az őket érintő képzést említem. Ezen állománycsoport az emeltszintű képzésre kötelezettek körébe tartozik. Nekik a Lövészeti Szabályzat Bevezető rendelkezése szerint a lövészetek jellegüknek, követelményeiknek és céljuknak megfelelően alap-, szinten tartó, különleges és vizsgalövészetek lehetnek.

Az alaplövészetek célja

- a) a fegyverek szakszerű kezeléséhez szükséges jártasság kialakítása és megszilárdítása;
- b) a változó viszonyok és helyzetek között megtanítani a tüzelés fogásait és szabályait;

¹⁴ 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról 6.

c) készséggé fejleszteni a célok gyors, pontos leküzdését különböző körülmények között más és más távolságokban, valamint

d) tüzelési testhelyzetekben, továbbá a lökiképzési ismeretek elsajátításával erősíteni a bizalmat a fegyverek hatékonysága iránt.¹⁵

Ezen típusú képzések célja világos. Magában foglalja a fegyver ismeretét, a fegyver kezelésének készség szintű elsajátítását és a különböző lövészeti pozíciók megismerését. Ezen képességeket már az iskolai tanulmányaik során elsajátítják a leendő rendőrök. Ezen a lövészeten felül szinten tartó lövészetekeket ír elő a Lövészeti Szabályzat, amelynek célja a szolgálati feladatoknak megfelelő körülmények között végrehajtott gyakorlatokkal képessé tenni az állományt arra, hogy egyénileg vagy csoportban, különböző helyzetekben és esetekben, a fegyverek sajátosságainak megfelelően, szakszerűen, eredményesen használja fegyverét, valamint fejleszteni a gyors, határozott, illetve a magabiztos fellépést.¹⁶ E lövészeti képzés során már szituációkban mérettetik meg az állomány tudását, képességeit, ahol hozzá szokhat a fegyver, lövészet, illetve maga a lövés okozta stressz helyzetéhez. Végül a szabályzat meghatároz még a különleges lövészetet, amelynek célja a kiemelt szintű fegyverkezelési jártasság, lökészség kialakítása, megteremtése érdekében felkészíteni az állományt a kritikus, váratlan és bonyolult helyzetekben való gyors, magabiztos, illetve eredményes fegyverhasználatra, az önvédelmi jellegű löfeladatok megoldására, a fegyverekkel való pontos kapáslövések leadására, valamint a gyors cselekvésre.¹⁷ Ezzel az egyéni képességek maximális kihasználását tartják szinten vagy épp fejlesztik.

A Lövészeti Szabályzat módszertani leírása alapján a közterületi szolgálatot ellátó állomány évente két alkalommal köteles végrehajtani pisztolylövészetet. Első alkalommal egy vizsgafelkészítő lövészeten vesznek részt, amely szárazgyakorlással kezdődik. A szárazgyakorlás ebben az esetben nem más, mint a maroklőfegyverrel ürített, töltetlen állapotában történő tréningezést jelent, amely során az állomány tagja gyakorolja a fentebb említett alaplövészetben megfogalmazott követelményeket. Ha kellőképp felelevenítette, begyakorolta az állomány a szükséges gyakorlatokat, akkor ezt követően egy vizsgafelkészítő lövészeten vesz részt, amely során szinten tartó képzést kap. A vizsgafelkészítő lövészet alkalmával egy lövő 15 darab löszert lő el. Eredményes teljesítést követően ugyanabban az évben az állomány tagja részt vesz a vizsga lövészeten, amely szintén szárazgyakorlással

¹⁵ 44/2018. (VIII.23.) ORFK utasítás a Lövészeti Szabályzatról 3. és 4. pont

¹⁶ 44/2018. (VIII.23.) ORFK utasítás 8. pont

¹⁷ 44/2018. (VIII.23.) ORFK utasítás 9. pont

kezdődik, majd ezt követően a lövő 15 darab lőszerrel hajtja végre a vizsgafeladatot. Az éves lövészet során nem csak a sikeres vizsga feltételeit kell teljesíteni, hanem a fegyver biztonságos kezelésének képességét is figyelik a lőkiképzők.

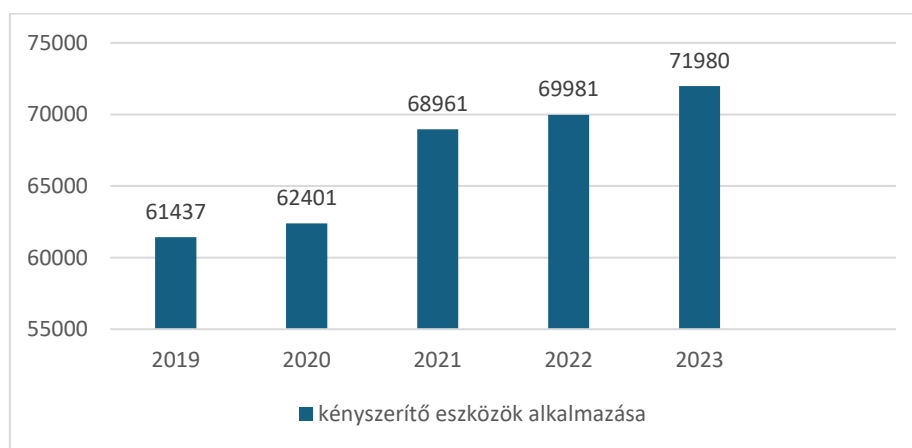
Ezen adatok alapján megállapítható, hogy az intézkedéstaktikai instruktoroknak a közterületen szolgálatot teljesítő hivatásos állomány tagjainak havonta egy alkalommal 4 óra, azaz egy évben 48 óra intézkedéstaktikai képzést kellene tartania. Valamint egy évben összesen kettő alkalommal kap képzést a maroklőfegyverre, amely során összesen 30 darab lövést ad le.

3.3 Kényszerítő eszközök az intézkedésekben

Rengeteg szabályzó vonatkozik a kényszerítőeszközök jogszerű, szakszerű, arányos használatára. A 86/2012. (XII. 28.) BM rendelet a rendészeti feladatokat ellátó személyek és a segédfelügyelők által alkalmazható kényszerítő eszközök igénylésének, átvételének és visszavételének szabályairól, a térítés módjáról, a kényszerítő eszközök típusaira, fajtáira és az alkalmazásukra, valamint a jelentéstétel és a kivizsgálás rendjére vonatkozó részletes szabályokról. Már a szabályzó elnevezésében is megkapjuk azt az információt, hogy miről is szól, de kitér még arra is, hogy kit lehet felszerelni kényszerítő eszközzel, milyen módozatokban lehet alkalmazni. E szabályozó az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyekről szóló 2012. évi CXX. törvény hatálya alá tartozó személyekre vonatkozik. Az 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (a továbbiakban: Rtv.) meghatározza, hogy kivel szemben és mely esetekben lehet alkalmazni a rendelkezésre álló, rendszeresített kényszerítő eszközöket. A 30/2011 (IX.22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról (a továbbiakban: RSzSz) tovább bontja, hogy a kényszerítő eszközöket hogyan kell alkalmazni, mikor, milyen magatartású személlyel szemben, mennyi ideig. Tartalmazza továbbá a jelentéssel kapcsolatos utasításokat. Ezzel még nincs vége a szabályozók sorainak, hiszen még nem ismerjük a kivitelezési technikákat, amelyre ott a 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás a rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról szóló módszertani útmutatója, mellékletének IX. fejezete tartalmazza a kényszerítő eszközök alkalmazásának alapvető taktikáit. Bemutatásra kerülnek benne képek illusztrálásával a bilincselési módok, a könnygázszóró palack helyes használata, a rendőrbot találati zónái, a lőfegyver helyes fogási technikái, tüzelési testhelyzetek, továbbá a kézben lévő fegyverrel történő mozgás, valamint a fedezék és lámpahasználat technikái.

A fenti szabályzók kényszerítő eszközökre vonatkozó utasítások nagy részének a közterületen szolgálatot ellátó állománynak készségszinten ismernie kell. A magyar rendőrségnél számos kényszerítőeszköz kerül alkalmazásra a rendőri intézkedések közben, legfőképp az intézkedés eredményes és biztonságos befejezésének kikényszerítése érdekében. Mint ismert a rendőr legtöbbször a saját és mások élete, testi épsége, illetve a vagyonbiztonság megóvása érdekében alkalmazza a kényszerítő eszközöket. A rendőrségnél, amely alatt az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet értem, 5 teljes évi ciklust tekintve (2019. január 1. napjától 2023. december 31. napig) összesen 334.760 darab kényszerítő eszköz alkalmazása történt a Magyar Rendőrség hivatalos, internetes felületén feltüntetett közrendvédelmi statisztikák szerint.¹⁸ Ezen adat évekre lebontva a következőképpen alakul:

1. diagram: Kényszerítő eszközök alkalmazása (2019-2023)

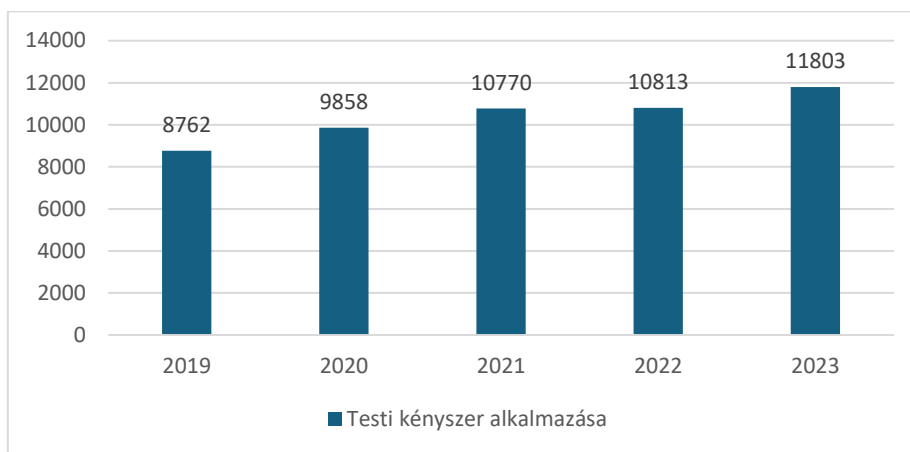
Készítette: a szerző, forrás: <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/kozrendvedelem>

(megtekintve: 2024. július 20.)

Az adatokból kiderül, hogy a kényszerítő eszközök alkalmazásának száma országos szinten emelkedő tendenciát mutat. Közérdekű adatigénylés keretében kértem részletesebb adatszolgáltatást az Országos Rendőr-főkapitányságtól (továbbiakban: ORFK), amely az egyes eszköz kategóriákra bontva vonatkozó adatokat tartalmaz, amelyet részemre megküldtek és megegyeztek a rendőrség internetes felületén megadottakkal. A rendőrség internetes felületén található adatállomány két kategóriára bontja a kényszerítő eszközök használatát: a testi kényszerre és a bilincsre. A korábban említett időszakban (2019-2023) testi kényszer összesen 52.006 esetben került alkalmazásra, amely a következő diagrammon látható évekre lebontva.

¹⁸ <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/kozrendvedelem> (megtekintve: 2024. július 20.)

2. diagram: Testi kényszer alkalmazása (2019-2023)

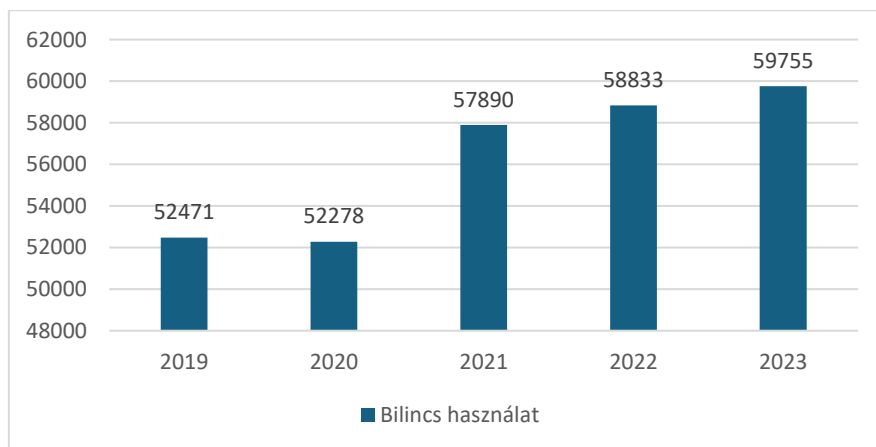

Készítette: a szerző, forrás: <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/kozrendvedelem>

(megtekintve: 2024. július 20.)

A fenti adatokból is emelkedés mutatható ki a testi kényszer alkalmazásával kapcsolatban. A következő kategória a bilincs használat, amely az említett 5 éves periódusban összesen 281.227 alkalommal került alkalmazásra, amely a következő diagrammon látható évekre lebontva.

3. diagram: Bilincs használat (2019-2023)

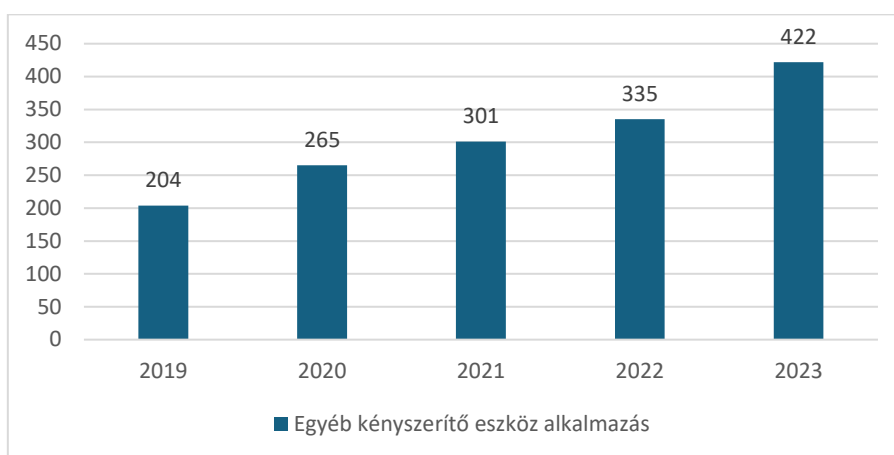

Készítette: a szerző, forrás: <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/kozrendvedelem>

(megtekintve: 2024. július 20.)

Az adatokból tisztán látszik, hogy az emelkedés kimutatható országos szinten a bilincs használatával kapcsolatban. A fenti 5 éves ciklus összes kényszerítő eszköz alkalmazásának számából (334.760 alkalom), ha kivonásra kerül testi kényszer és a bilincs alkalmazásának összértéke (333.233 alkalom), akkor az egyéb rendőrségnél alkalmazott kényszerítő eszközök összesen 1.527 esetben kerültek alkalmazásra. Ez az adat diagrammon a következőképpen alakul.

4. diagram: Egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása (2019-2023)

Készítette: a szerző, forrás: <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/statisztikak/kozrendvedelem>

(megtekintve: 2024. július 20.)

Mivel az egyéb kényszerítő eszköz alkalmazáshoz képest számottevően több a testi kényszer és bilincs alkalmazása, ezért a továbbiakban ezekkel a kényszerítő eszközökkel foglalkoztam a kutatás során. Továbbá bevontam a kutatásba a lőfegyver használatot, mivel ez a legveszélyesebb kényszerítő eszköz a magyar rendőrség rendszeresítésében, így a használata fokozott stressz terheléssel jár. Az ORFK által közölt adatokból az derül ki, hogy a rendőrség 2019. január 1. – 2023. december 31. közötti időszakban összesen 10 esetben alkalmazott lőfegyvert.

A fenti adatokból tehát kimutatható, hogy a rendőrség állománya egyre többször alkalmaz kényszerítő eszközt a szolgálat ellátása során, tehát nem hanyagolható el az eszközök fontossága, alkalmazásuk készségszintű tudása. Az ORFK-tól további adatokat igényeltem arra vonatkozóan, hogy hány kényszerítő eszköz alkalmazás volt jogszerűtlennek, szakszerűtlennek és aránytalannak minősítve 2019. január 1. és 2023. december 31. közötti időszakban, azonban tájékoztattak, hogy ezen témakörben a Rendőrség nem végez adatgyűjtést.

4. A STRESSZ, MINT JELENSÉG

4.1 A stressz

Mi is az a stressz, hogyan jelenik meg, mik lehetnek a kiváltó okok, hogyan éljük meg? Ebben a fejezetben a mindenki számára ismert és egyesek által napi szinten átélt jelenséget, a stresszt kísérlem meg bemutatni, kerülve a bonyolult orvosi szaknyelvet. Sokan hajlamosak vagyunk a stresszt félvállról venni, nem törődve vagy nem tudva annak esetleges hosszútávon káros hatásairól. A Kanadában dolgozó, magyar tudós, Selye János könyvében azt írta le, hogy a stressz orvosi megfogalmazásban: az étellel járó elhasználódási folyamatok egysége.¹⁹ A stresszelméletet Selye János dolgozta ki, valamint magát a szót is Selye János alkalmazta először ezekre a jelenségekre. Ez egy elég megfoghatatlan, rövid megfogalmazás. A pszichológiai értelmező szótár szerint: a szervezetnek az ártalmas, főként pszichikus behatásokra (stresszorokra) megnyilvánuló válaszként létrejövő állapotot jelzi.²⁰ Dr. Biró Sándor úgy fogalmazza meg könyvében, hogy stressznek nevezzük azt az állapotot, ha a szervezet kilendült nyugalmi állapotából, fokozottan reagál az ingerekre, amikor általában aktiválódnak az egyensúlyt újra megteremtő szabályozó rendszerek.²¹ Tehát a stressz a testünk válaszreakciója bármilyen kihívásra vagy erős behatásra, amely fizikai vagy mentális jóllétünket megrendíti vagy veszélyezteti. Ez egy önkéntelen, ősi biológiai válaszreakció, amelynek célja a túlélési esélyek növelése. A stresszhatás pedig minden olyan esemény vagy helyzet, amely alkalmazkodást követel meg.

4.2 A stressz szakaszai

A stressz folyamata három szakaszra osztható:

1. Alarm/készültségi, riasztási reakció szakasza:

Ebben a szakaszban jelzések érkeznek az idegrendszer központjába, amely továbbítja azokat az agyalapi mirigyhez és a mellékvesekéreghez. Az agyalapi mirigy és a mellékvesekéreg jelentős szerepet játszik a stresszhez való

¹⁹ Selye János: Életünk a stressz, Első könyv, a stressz, 21. o. Akadémiai kiadó, Budapest 1969

²⁰ Bartha Lajos: Pszichológiai értelmező szótár Akadémiai kiadó, Budapest, 1999

²¹ dr. Biró Sándor: Életünk válsághelyzetei, A depresszió és a stressz 48. o. SubRosa Kiadó, Budapest, 1995

alkalmazkodásban, mivel ezek termelik az ehhez szükséges hormonokat. Ennek következtében a vérben megnövekszik a mellékvesekéreg-hormonok szintje. Az emberi szervezetet felkészíti az intenzív fizikai megterhelésre, igénybevételére, amely eredménye vagy harc lesz vagy menekülés. Ebből a célból az érintett személyen hirtelen fellépő testi, szellemi és érzelmi változások mennek végbe.

2. Ellenállás szakasza:

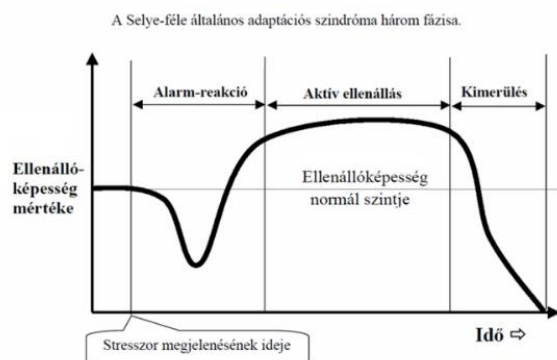
Ha a stressz továbbra is fennáll, a test az ellenállás szakaszába lép, amely addig tart amíg a stresszhatás el nem múlik, napokig is tarthat, vagy ameddig ki nem merül a szervezet. Ebben az időszakban a fokozott hormontermelés észrevehető változásokat okoz: a mellékvesekéreg állománya megnagyobbodik, míg a lép, a nyirokmirigyek és a test nyirokszövevei csökkennek. Az első szakasz gyorsan lezajlik, de az ellenállás szakasza hosszabb időt vesz igénybe. Ebben a szakaszban az emberre jellemző általában a gyorsaság, az erő, a fájdalomtűrés, a fókuszáltabb figyelem, kitolódik a fáradtság érzése.

3. Kimerülés szakasza:

Ha a stressz túl erős vagy hosszan tartó, a test a kimerülés szakaszába kerül. Ebben a fázisban a mellékvesekéreg kimerül, és a hormontermelés csökken. Amennyiben a szervezet nem képes helyreállítani a korábbi egyensúlyt, a reakció nem zárul le, és a test működése károsodik. Ha a szervezet felemészti a tartalékait akár testi és/vagy lelki betegségek is megjelenhetnek.

Tehát, ha az agy stresszhelyzetet érzékel, más üzemmódba kapcsol. Az idegek felpörgetik az egész szervezetet, ekkor a mellékvese hormonokkal árasztja el a véráramot (kortizol, adrenalin), a szív szaporán kezd verni, hogy több vér jusson az izmokba, a légzés felgyorsul, hogy több oxigén jusson a vérbe, megemelkedik a vérnyomás, amely az izmok munkáját segíti. Kitágulnak a pupillák, hogy több fény jusson a szemekbe, az idegrendszer éber lesz, a figyelem besűkül, amelytől cső látás alakul ki (perifériás látás elvesztése), halláscsökkenés, remegés, amelyet általában úgy érzékelünk, mintha fáznánk. A veszély bekövetkezésének pillanatában ez az energialöket segít leküzdeni, megküzdeni a stresszt kiváltó eseménnyel vagy elmenekülni előle. Ez az úgynevezett „fight or flight” vagyis a „harcolj vagy menekülj” üzemmód. Ha a veszély elmúlik ez az üzemmód lekapcsol és nem történik nagy baj, de ha a stressz nem múlik el a szervezet kénytelen fenntartani a védekezést, a kortizol és az adrenalin tovább termelődik.

Ha a stressz üzemmód nem kapcsol ki idővel kiégünk, ami magas vérnyomáshoz, rosszul működő immunrendszerhez és magas vércukorszinthez, valamint alvászavarhoz vezethet. Amik mind növelik egyes halálos betegségek kialakulásának veszélyét.

18. kép: A háromfázisú stressz reakció

Forrás: https://forexklub.blog.hu/2017/07/02/a_stressz_es_a_teljesitmeny_2_resz

(letöltve: 2024.08.25.)

4.3 Megküzdési stratégiák

A stresszes helyzetek azok, amik az embert váratlanul, felkészületlenül éri. Egy 2014. október 17. napon Dr. Pozsgai Zsolt r. dandártábornok, az Országos Rendőr-főkapitányság, akkori Humánigazgatási Szolgálat vezetője által jóváhagyott, Szeles Erika r. alezredes, szakirányító szakpszichológus által szerkesztett Szituációs gyakorlat-gyűjtemény az intézkedéstaktikai és intézkedéslélektani képzésekhez említést tesz arról, hogy melyek azok a rendőri intézkedések, szituációk, amelyek fokozottabb stresszt váltanak ki a rendőrök számára. Ezek közül csak azokat emelném ki, amely az általam vizsgált témát érinti, ezek pedig:

- a konfliktusos helyzetekbe történő beavatkozás,
- az erőszakos fenyegetésekkel való szembesülés,
- a lőfegyverhasználat,
- a hivatalos személy elleni erőszak.

Ezen intézkedések, mind kényszerítő eszköz használatát feltételezik.

Az intézkedések jogszerű, szakszerű és arányos feltételeinek megfeleléséhez az intézkedések közbeni stresszel való megküzdés jó eséllyel megkönnyítheti. Ezek elsajátítása az intézkedéstaktikai képzések kiváló lehetőséget nyújtanak. Az első mozzanata a stressz kezelésének az elme és a test kontrollja, amellyel visszafogható a stresszre adott válaszreakció.

Sokan félnek a stresszes szituációktól, mert azt gondolják, hogy „Béna vagyok, ez nekem nem fog menni” vagy „Nem akarom, hogy mások bénának lássanak”. Ez a reakció általában a képzések, gyakorlások során észlelhető. A stressz leküzdésének első fontos és hasznos lépése a pozitív gondolkodás. Gyakorlás, edzés során nem a kudarcot, mások negatív véleményét kell szem előtt tartani, hanem azt, hogy „Hogyan tudnám másképp csinálni? Mit fogok tanulni belőle, vagy mit tudnék hasznosítani?”. A „harcolj vagy menekülj” effektust a saját gondolataink, érzelmeink is befolyásolhatják. Amikor úgy érezzük, hogy nem tudunk megbirkózni egy feladattal, az agyunk pánik üzemmódba kapcsol, és arra készíti a testet, hogy készüljön a legrosszabbra. Ez a felkészülés azt eredményezi, hogy a test artériái és vénái összehúzódnak, a vért a belső szervek felé irányítva, így csökkentve az elvérzés kockázatát. Ennek következtében azonban kevesebb vér jut az izmokba és az agyba, ami szellemi és fizikai erőnlétünk csökkenéséhez vezet. A pozitív gondolkodás révén valamelyest változtathatunk a szervezet reakcióján. Bár továbbra is feszült marad az ember, a stressz már nem ellenünk dolgozik. Ha megbarátkozunk a stresszel, akár a barátunk is lehet. Törekedni kell az összeszedettségre, emlékeztetnie kell magát az intézkedőnek, hogy szüksége van az erejére és a józan eszére. A stresszhelyzetek megoldását nem kell egészsében, azonnal elérni, nem a végső célt kell szem előtt tartani, hanem lépésről lépésre haladni. Mindig az aktuális akadályra kell koncentrálni, és csak azt követően foglalkozni a következő kihívással.

Egy másik hatásos módszer, amely a légzésen múlik. Minél stresszesebb az ember, annál gyorsabban, szaporábban lélegzik és minél gyorsabban lélegzik, annál feszültebbé válik. A lassabb, mélyebb légzést az idegrostok érzékelik a mellkasban, érzékelik a mozgás változást és nyugtató jeleket küldenek az agyba, ki iktatva az „Üss vagy fuss” effektust, a szervezet lecsillapodik. Erre a hatásra fejlődött, fejlesztették ki az úgynevezett dobozos légzés, amely különösen az amerikai haditengerészet különleges műveleti egységének (Navy SEAL) körében vált népszerűvé. Ezt a módszert Mark Divine egykori Navy SEAL tiszt ismertette meg szélesebb körben. Ez a technika segít a stressz kezelésében, a koncentráció javításában és a teljesítmény optimalizálásában. A dobozos légzés végtelenül egyszerű és tanulható gyakorlat, a lényege, hogy minden mozzanata 4 másodpercig tart. Első lépés a belégzés (4 mp), második lépés a lélegzet visszatartása (4 mp), harmadik lépés a kilégzés (4 mp) és negyedik lépésként a szusszanás, a kilégzés visszatartása (4 mp). Ezt a folyamatot ismételve egy idő után a vérnyomás, pulzus csökkenni fog, közelítve a normál értékhez.

Természetesen e módszerek mellett rengeteg múlik a stressz terhelésen, a megküzdési stratégiákon. Nem a stresszt kiváltó tényező a fontos, hanem az ahogyan reagálunk rá.

Megküzdési stratégia alatt azt értem, hogy hozzászoktatjuk a szervezetünket, ahhoz, hogy stressz éri. A rendőri szolgálatteljesítésen belül az intézkedések közbeni váratlan szituációk, kényszerítőeszközök használatának hatására. Az intézkedéstaktikai foglalkozásokon végrehajtott stresszesebb szituációk növelik a hozzászokás valószínűségét. A foglalkozásokon megismerhetik és gyakorolhatják a fent említett két stressz oldó gyakorlatot. Lazarus és Folkman 1984-es elmélete szerint a stresszhelyzetekkel való megküzdés két fő lépésből áll. Először is, amikor szembesülünk egy helyzettel, az elsődleges értékelés során azt mérjük fel, hogy az adott szituáció fenyegetést, kihívást vagy veszteséget jelent-e számunkra. Ezután a másodlagos értékelésben azt vizsgáljuk meg, milyen erőforrásaink és lehetőségeink vannak a helyzet kezelésére. A pozitív gondolkodás és az apró lépésekben való haladás segíthet abban, hogy hatékonyabban kezeljük a stresszt, hiszen így nem ellenséggként, hanem kezelhető kihívásként tekintünk rá. Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy a stressz ne akadályozzon minket, hanem ösztönzőleg hasson ránk, elősegítve a problémák fokozatos és hatékony megoldását. Ez a módszer kiválóan alkalmazható az intézkedéstaktikai foglalkozások során.

Azonban az intézkedések közben nem csak a stressz testre gyakorolt hatása vizsgálendő, hanem az emlékezőképességre való befolyása is fontos, főleg a rendőri munkavégzés során. Hiszen, ha a rendőr kényszerítő eszközt alkalmaz egy intézkedés során, akkor azt követően jelentést kell készítenie.

A kényszerítő eszköz alkalmazásáról készített jelentés tartalmazza:

- a) az alkalmazás alapjául szolgáló magatartás eseményhű bemutatása mellett annak leírását, hol, mikor, kivel szemben, mennyi ideig, milyen kényszerítő eszköz alkalmazására került sor, és ennek mi volt az indoka,
- b) a jogellenes magatartás abbahagyására történt-e felszólítás, ha nem, ennek mi volt az oka,
- c) a kényszerítő eszköz alkalmazására történt-e előzetes figyelmeztetés, ha nem, ennek mi volt az oka,
- d) keletkezett-e sérülés, és milyen fokú, valamint keletkezett-e anyagi kár,
- e) mi történt a sérülttel, ellátására történt-e intézkedés, ha nem, ennek mi volt az oka,
- f) a támadásra használt eszköz leírását, ha támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása,
- g) a tanúk természetes személyazonosító adatait és lakcímét, valamint
- h) az alkalmazást lehetővé tevő valamennyi jogszabályhelyre történő hivatkozást.²²

²² 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról 38.§ (2)

Ez rengeteg megjegyzendő információ, amelyet közvetlenül a kényszerítő eszköz alkalmazását követően kell írásba foglalni. Ezen jelentések minden esetben parancsnoki kivizsgálást vonnak maguk után, egyes esetekben szakértői, ügyészségi vagy épp bírósági vizsgálatokat. Éppen ezekért az eredményekért fontos lenne, ha az intézkedő rendőr tiszta elmével és határozottan, a legjobb tudása szerint képes lenne intézkedni. Az intézkedés során alkalmazott technikák, mozdulatok mind tiszta tudattal legyenek alkalmazva, amelyre a jelentés írásakor tisztán emlékszik. Illetve, ami a legfontosabb, hogy a stressz által okozott hatások ne veszélyeztessék az intézkedő rendőr és/vagy rendőrök, valamint az állampolgárok életét, testi épségét.

5. A RENDŐRSÉG SEGÍTŐ INTÉZKEDÉSEI A JELENTŐSEBB STRESSZHELYZETŰ INTÉZKEDÉS UTÁN

A hivatásos állomány tagjai mind különböző személyiségűek, beállítottságúak, más és más szinten van az ingerküszöbük, de nem csak ezeken múlik, hogy ki mennyire ingerlékeny, stressz érzékeny. Hanem azon is múlik, hogy ki mennyi ideje van hivatásos állományú szolgálatban, azon belül is közterületi járőrszolgálatot mennyi ideje lát el és helyileg hol teljesít szolgálatot, hiszen nem kellene statisztikai adatok ahhoz, hogy kijelenthető legyen, hogy a nagyobb városokban több az erőszakos cselekmény, a rendőri intézkedés, többször alkalmaznak kényszerítő eszközt a szolgálatban lévő rendőrök. Én elég fiatalon, még csak 20 éves sem voltam, amikor felszereltem a rendőrséghez hivatásos állományúként. Hivatásos pályám elején saját bőrömön tapasztaltam, hogy nem csak az intézkedés közben emelkedik meg az adrenalin a szervezetben és kezd stresszelni az ember. Ez a jelenség már akkor kialakul, amikor a rendőrségi rádióban a hívónéven szólítják a járőrpárost és kapnak egy küldést. A pulzusszám már ekkor megemelkedik, elkezd gondolkodni a rengeteg „Mivan, ha?” kérdésen. Amíg nem érkezik meg a helyszínre a kiküldött egység csak megválaszolatlan kérdések tömkelege gyűlik fel az elmében. Ez tovább fokozódik, amikor a helyszínre kiérkezik, hiszen itt fizikálisan is tudatosul benne, hogy intézkedni kell, hiszen a küldés helyszínén van, intézkedési kötelezettség terheli, az állampolgárok tőle várják a törvényes és helyes döntést, megoldást. Abban a szituációban neki a maximumot kell kihoznia magából, mind elméleti és lehetséges, hogy mind fizikális szinten is. Fel kell, hogy legyen készülve a legrosszabb eshetőségre is. Az intézkedések kimenetele a normáltól eltérő esetben súlyos sérüléssel, akár halállal is végződhet nem csak az állampolgárok részéről, hanem sajnos a hivatásos állomány részéről is.

Ha már szót kapott megannyi feltétel (hivatásos állományba kerülés, iskolai, intézkedéstaktikai, illetve lövészet képzés), ami előfeltétele a kényszerítő eszközök birtoklásának, használatának, akkor helye van a pályamunkámban a nagyobb stresszel járó intézkedés, kényszerítő eszköz használatának utóéletének is. Annak érdekében, hogy utána járjak ezen kérdéskörnek a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányságon működő pszichológiai osztályt kerestem fel, a kérdéseimmel. Tájékoztattak, hogy nincs részükre meghatározva kötelező protokoll, hogy mely intézkedéseket, pszichológiai foglalkozásokat vagy épp vizsgálatokat kell kötelezően elvégezni a nagyobb stresszel járó intézkedéssel kapcsolatban érintett hivatásos állományú személyen. A pszichológiai szakterülettel kapcsolatban nincs utasítás vagy jogszabály meghatározva, ugyanakkor 2014. február 20. napon Papp Károly r. altábornagy, akkori országos

rendőrfőkapitány jóváhagyta „A vezetői/parancsnoki állomány számára a pszichológiai szakterület munkaformáinak megismerésére, az állománnyal való bánásmód hatékonyságának növelésére” című kézikönyvet (a továbbiakban: kézikönyv). A kézikönyv taglalja, hogy a feldolgozatlan nagyfokú pszichés stresszhatások következményeként az egyéneknél fokozottan fennáll a pszichés zavarok, betegségek kialakulása, illetve a kiégés veszélye is. Preventív intézkedésként az alapellátó pszichológusok feladatai közé tartozik a megküzdési képességek, mechanizmusok, stratégiák felmérése és fejlesztése az állomány körében, akár a tréningek keretében, különböző előadások tartása a pszichés megterhelésekről, a stresszről annak hatásairól. Kiemelten fontos, hogy az aktuálisan tapasztalt extrém pszichés megterhelést követően lehetőséget kell teremteni az egyéni vagy csoportos ventilálásra, az átélt élmények verbalizálására (szóbeli kimondására). Fel kell ajánlani a traumát jelentősen megterhelő eseményt átélt kolléga számára a traumaterápiás eljárást. Fontos az után követés, az eseményben résztvevő kollégák pszichés állapotának figyelemmel kísérése, mivel a poszttraumás stressz betegség sok esetben a traumát követően időben késleltetetten jelenik meg. Az alapellátó pszichológusok feladatai mellett a vezető/parancsnok feladatai is fontosak, ilyenek például a tréninggel, előadásokkal kapcsolatos igényfelmérés az intézkedő állomány körében. A traumatizáló eseményt átélt kollégák szakemberhez irányítása a lehetőség szerinti minél korábban történő felismerése és az ellátás biztosítása érdekében. Szükség esetén pihenőnap biztosítása a traumatizáló szituációt átélt intézkedő állomány részére. Az eseményben résztvevő kollégák pszichés állapotáról való tájékozódás az egyes személyektől, szakemberektől, munkavégzésének figyelemmel kísérése.²³ Tehát megfigyelhető, hogy nem csak pszichológiai végzettséggel ismerhetők fel, előzhetők meg vagy éppen kezelhetők a stressz okozta problémák. Parancsnoki szinten is igen sokat lehet tenni az állomány egészségéért.

Ezen túlmenően kiemelten fontosnak tartja a szimulációs és szimbolikus tapasztalati feladatokat a tréningek során, mert ezen feladatok végrehajtása közben történik meg az esetlegesen új tapasztalatok megszerzése. Ezen végrehajtások feladatai általában azokat az élethelyzeteket, intézkedéseket szimulálják, amelyek a résztvevők szempontjából kiemelt jelentőséggel bírnak. Ezek azok a biztonságos helyzetek, ahol valódi, érzékelhető veszteségek nélkül van lehetőség a gyakorlásra, tapasztalatszerzésre. Segítenek a problémákra és azok megoldásaira koncentrálni. Az élményszerű, közvetlen részvétel és megismerés eredményeképpen létrejövő tanulási folyamat magában hordozza a készségekben és a

²³ 29000/16559/2013.ált. A vezetői/parancsnoki állomány számára a pszichológiai szakterület munkaformáinak megismerésére, az állománnyal való bánásmód hatékonyságának növelésére kézikönyv 21. o.

viselkedésben bekövetkező változásokat.²⁴ A kézikönyv foglalkozik további stresszkezelő tréningekkel, amely keretében feltérképezésre kerül a stresszt okozó körülményekre, a résztvevők megismerhetik és azonosíthatják, hogy mely területekről származó stressz hatásoknak lehetnek kitéve. Lehetőségük nyílik a stressz kezelésére szolgáló technikák elsajátítására, valamint a hatékony megelőzési módok megismerésére. Mindezek növelik az egyén és a szervezet teljesítményét hatékonyságát hozzájárulnak a munkahelyi légkör javulásához és az egészségmegőrzéshez.²⁵ A rendészeti munka alapját a hatékony intézkedés képezi, mely során számos pszichológiai ismeret gyakorlati alkalmazása szükséges. Az ilyen tudás elsajátítása és folyamatos fejlesztése érdekében különösen fontos szerepe lehet a tréningeknek, amelyek az intézkedések taktikai és pszichológiai aspektusaira összpontosítanak. Ezen tréningek hatékonyságát nagymértékben növelheti, ha pszichológusok és intézkedési taktikai instruktorok szoros együttműködésben vezetik azokat. A tréningek gyakorlatorientált képzést nyújtanak, ahol a résztvevők a mindennapi intézkedési helyzeteket oldják meg, majd ezek megoldásait közösen elemzik. A résztvevők különböző esetekben megismerkedhetnek a magas, fokozott és extrém stresszt kiváltó állapotokkal, továbbá audio-vizuális eszközök (kamera, mikrofon) és személyes visszajelzések (jelzők, megfigyelők) révén kapnak információt viselkedésükről ezekben a kihívást jelentő helyzetekben.²⁶ Látható, hogy nem csak az intézkedések során átélt stressz után vannak feladatai a pszichológusoknak, illetve a parancsnoki, vezetői állománynak. Fontosak a megelőző intézkedések, meg kell szervezni az állomány felkészülését, tréningezését a stresszhelyzetekre, azok kezelésére, megoldásaira.

²⁴ 29000/16559/2013.ált. A vezetői/parancsnoki állomány számára a pszichológiai szakterület munkaformáinak megismerésére, az állománnyal való bánásmód hatékonyságának növelésére kézikönyv 24. o.

²⁵ 29000/16559/2013.ált. A vezetői/parancsnoki állomány számára a pszichológiai szakterület munkaformáinak megismerésére, az állománnyal való bánásmód hatékonyságának növelésére kézikönyv 25. o.

²⁶ 29000/16559/2013.ált. A vezetői/parancsnoki állomány számára a pszichológiai szakterület munkaformáinak megismerésére, az állománnyal való bánásmód hatékonyságának növelésére kézikönyv 33. o.

6. A KUTATÁSOK

6.1 A kutatásról

A kutatásom két részből állt, egy kérdőív kitöltésből, amely során tizenegy kérdés megválaszolására volt lehetőség, amelyet online volt lehetősége kitöltenie az abban résztvevőknek. A kitöltés önkéntes és anonim volt. A kutatás második része egy gyakorlati kísérlet, amelyben a résztvevők kettő szituációt hajtottak végre.

A gyakorlati kísérlet Simunition training keretében került végrehajtásra, hogy a lehető leghrealisztikusabban tudjam szemléltetni a vizsgált területet. A kísérletben 1 fő végrehajtó vett részt szituációként, mivel véleményem szerint először minden rendőrnek egyes "harcosként" kell kiválóan működnie. A kísérletnek összesen 20 fő résztvevője volt. A résztvevők egyik fele az egyik, a másik fele pedig a másik, később ismertetett szituációt hajtotta végre. A szituációk végrehajtásához minden végrehajtó kapott 1db taktikai övet, amelyen 1 db bilincstok, abban 1 db bilincs, illetve 1 db fegyvertok, amelyben 1 db Glock típusú simunition maroklőfegyver, 1 db tárral, amelybe 5 db simunition lőszer volt tárazva. A biztonságos végrehajtás érdekében 1 db simunition sisakot és nyakvédőt kellett viselnie a végrehajtónak. Továbbá 1 db pulzusmérő mellkasöv került elhelyezésre a végrehajtón, amely kb. másodpercenként küldte a telefonomon lévő applikációra a végrehajtó aktuális pulzusát. A végrehajtás helyiségében 2 db kamera volt elhelyezve, amelyek felvételei segítséget nyújtottak számomra a későbbi kielemezésben. A kapott szituáció végrehajtását követően, minden végrehajtónak ki kellett töltenie egy kérdőívet, amely a végrehajtással kapcsolatos kérdéseket tartalmazott. A mért pulzus adatokat az értelmezhetőség, elhelyezhetőség miatt a Cooper skála alapján értékeltem és sorolom be. Fontos kihangsúlyozni, hogy mindkét empirikus kutatási módszer hivatásos állományú rendőröket érintett, így a kutatás megkezdését megelőzően kértem és kaptam BM kutatási engedélyt. A vizsgálatokat ennek birtokában folytattam le.

6.2 A Cooper skála

A Cooper skálát a modern fegyverkezelés egyik meghatározó alakja Jeff Cooper fogalmazta meg, ezen skála egy színkód, amely négy színből áll (fehér, citromsárga, narancssárga, piros). Minden egyes szín egy fokozatot jelent az éberség állapotával kapcsolatban, hogy egy esetleges veszélyhelyzetben, milyen állapotban van az egyén ébersége. Ezekhez a színkódokhoz Dave

Grossman az Amerikai Egyesült Államok hadseregének nyugalmazott alezredese, kiképzője ezekhez az állapotokhoz különböző pulzusszám értékeket rendelt. Természetesen a spontán pulzusszám növekedés nem egyenlő a hozzárendelt állapottal, kell hozzá egy váratlan esemény (pl. támadás) által kiváltott, testben bekövetkező (hormonális) változás.

A fehér állapot:

Az az állapot, amikor az egyén teljesen ellazult, relaxációs állapotban van, a külvilág teljesen ki van zárva nagyjából az alvással egyenértékű. Továbbá nem csak a teljes ellazultság állapotára jellemző, hanem épp a túlkonzentráltság állapotában is ez a szint érvényesül például: mobiltelefon használat, elmélyült olvasás. Ilyenkor az egyén nem számít semmilyen fenyegetésre, ha be is következne egy esetleges támadás nem tudna rá időben és érdemben reagálni. Ehhez az állapothoz a normál alap pulzus értéket rendeli Grossman 60-80/perc, de a 115/perc alatti értéket is ide sorolja.

A sárga állapot:

Az alapvető figyelem állapota, ilyenkor már az egyén a környezetre is tud figyelni, mindenféle feszültség nélkül. Tudatában van annak, hogy hol van, mi veszi körül, képes felismerni a várható fenyegetést, veszélyt. Ilyen állapotban van az egyén, ha kilép az utcára, ilyenkor általában ebbe az állapotba kerül, hiszen részt vesz a közlekedésben, a társadalom életében. Ebben az állapotban a fehér állapotról vonatkozó pulzusértéket használja szintén, ami 60-80, illetve kevesebb, mint 115/perc.

A narancssárga állapot:

A specifikus figyelem állapota, akkor következik be, ha az egyén észlelt, felismert egy fenyegetést, veszélyforrást. Ekkor a figyelem a feltételezett fenyegetés felé irányul, ekkor kezd kialakulni a csőlátás, amikor már a környezeti figyelem nem kap hangsúlyt, nem biztos, hogy képes érzékelni a környezetében lévő változásokat. A pulzus itt sem haladja meg a 115/perc értéket.

A piros állapot:

Ebben az állapotban az egyén által érzékelt feltételezett veszély valós veszéllyé válik. Ekkor a finommotoros mozgások lekapcsolnak, kialakul a teljes csőlátás, a környezet kontroll teljesen elveszik. Az egyén felkészül a veszély, támadás elhárításra. Kialakul a korábban kifejtett „harcolj vagy menekülj” állapot, vagy egy esetleges lefagyás. Ha ebbe az állapotba kerül az

egyén akkor jellemzően adrenalin tünetek maradnak vissza például remegés, szájszárazság. Erre az állapotra a 115/perc feletti pulzusérték a jellemző.

Természetesen ezen állapotok és pulzusértékek nem minden személynél ugyanazt váltják ki, hiszen, aki hozzá van szokva a stressz alatti teljesítményhez, az a piros állapotban is ura a mozdulatainak, a környezetének. Vegyünk például egy Formula 1-es pilótát, akinek az átlag pulzusértéke 160/perc és képes uralni a mozdulatait, képes a biztonságos járművezetésre, vagy épp reagálni a környezetében bekövetkezett változásoknak. Ennek oka a folyamatos edzés, gyakorlás, tréningezés. Amit a rendőrség tekintetében az intézkedéstaktikai foglalkozások jelentenek. Ha ott a megfelelő környezetben, felszereléssel és valóság-hű szituációban képezzük a rendőröket, képesek lesznek egy stresszes intézkedést végrehajtani úgy, hogy nem következik be információ veszteség, kontrollálatlan mozdulatok, amelyből akár egy szakszerűtlen, aránytalan intézkedés következhet. Ezen túlmenően nem marad vissza olyan adrenalin tünet, amely akár az egészségre is hatással lehet.

6.3 A szituációk

Az első szituáció:

Két fajta szituáció volt kialakítva, mivel kíváncsi voltam arra, hogy mi történik, ha a végrehajtó csak testi kényszert és bilincset alkalmaz, illetve mi történik, ha csak löfegyvert alkalmaz. Épp ezért az egyik kialakított helyzetben a végrehajtó, miután felszerelkezett, a következő tartalmú nyomtatott eligazító lapot kapta meg:

„A mai nap folyamán (jelző neve) a lépcsőházban lakó személyeket fenyegette, erőszakos, garázda magatartást tanúsított. Többször volt már vele szemben eljárás hasonló cselekmények miatt. Jelenleg a lakásában tartózkodik, feltehetőleg egyedül, a bejelentés óta kiabál, a lakásban tör, zúz. Amennyiben a nevezett személyt intézkedés alá vonja és a fenti magatartást tanúsítja, állítsa elő.”

A nyomtatott eligazítólapra azért volt szükség, hogy mindenki ugyanazt az információt, ugyanúgy kapja meg, így mindenki egyenlő információ birtokában volt a feladat megkezdésekor. Az eligazításon szóban elmondtam nekik, hogy nem kell bejelentkezni, rádión forgalmazni, segítséget/erősítést nem tud kérni, illetve mentőt sem kell a helyszínre igényelni. Amivel a helyiségben találkozik, tapasztal meg kell oldania szakszerűen, jogszerűen és arányosan, ezen túlmenően biztonságos helyzetet, környezetet kell teremteni, amint ez

megtörtént nekem jelzi és vége a szituációnak. Továbbá az intézkedés tartalmazza a valós intézkedések gyakorlati mozzanatait (ha kell kényszerítő eszközök, ruházat, csomag átvizsgálás...)

A szituáció akkor kezdődött, amikor a végrehajtó megadta a jelet, hogy felkészült, én pedig kettőt kopogtam a helyiség ajtaján, ekkor a helyiségben tartózkodó jelző is tudta, hogy kezdődik a jelenet. A megkezdéskor a jelző kiabálni kezdett, illetve a helyiségben lévő szekrények ajtajait csapkodni kezdte, így a végrehajtó is tudta, hogy elkezdődött az intézkedés. A jelző minden végrehajtásnál ugyanolyan magatartást tanúsított. Az intézkedés elején kiabált, dobálózott nem hajtotta végre az intézkedő utasításait, illetve egy fa husángot tartott a kezében, amelyet többször lengetett maga előtt, majd eldobta. Ezt követően a passzív ellenszegülésből aktív ellenszegülővé vált, amely során akár meg is lökte az intézkedőt, hogy kiprovokálja a testi kényszert, illetve a bilincset.

A második szituáció:

A második intézkedési helyzetben, minden általam szóban elmondott utasítás megegyezett az első szituáció előtt meghatározottakkal, kivéve az eligazító lapot, amelyen a következő szöveg állt:

„A mai nap folyamán a lakók bejelentették, hogy (jelző neve), de általuk személyesen nem ismert személy lakásából segélykiáltást hallanak, mivel nem ismerik a személyt és véleményük szerint mindig zavart félnek tőle, ezért rendőri segítséget kérnek.”

A szituáció ebben az esetben is akkor indult, ha a végrehajtó jelezte részemre, hogy készen áll, én kopogással jeleztem a jelzőnek, hogy indul a végrehajtás, a jelző pedig hangos segélykiáltásokkal megkezdte a szituációs szerepét, amelyből az intézkedő tudta, hogy elkezdődött a szituáció. A jelző szintén minden végrehajtásnál ugyanazt a magatartást tanúsította, amíg az intézkedő nem lépett be abba a szobába, ahol a jelző tartózkodott, addig csak segítségért kiabált és zavarodottan beszélt. A jelző a lakás egyik szobájában egy fotelben ült, kezei maga mellett nem látható módon helyezte el. Ahogy az intézkedő a szobába belépett a jelző a kezeit látható helyre helyezte, hogy látszódjon, hogy a jobb kezében egy pisztoly van. Ezt követően felállt a fotelből és továbbra is zavarodottan beszélt és a fegyverrel hadonászott. Több ízben is a fejéhez emelte a pisztolyt, valamint a fegyver csövét több alkalommal is az intézkedő irányába helyezte. Ezt követően minden esetben 3 lövést adott le a padlózat irányába, hogy kiváltsa a löfegyverhasználatot az intézkedő rendőrből. A szituáció ebben az esetben is addig tartott, amíg biztonságos helyzetet, környezetet nem teremtett a lakásban a végrehajtó.

Továbbá az intézkedés szintén tartalmazza a valós intézkedések gyakorlati mozzanatait (ha kell kényszerítő eszközök, ruházat, csomag átvizsgálás...)

6.4 Az internetes kérdőív

A kutatásom másik pillére egy internetes kérdőív volt, ahol 11 kérdésre kerestem a választ. A kérdőívet csak rendőrök tölthették ki. A 11 darab kérdésből 9 darab megválaszolása kötelező volt, a maradék 2 darab pedig egyes kérdések, bizonyos válasz megadásakor vált megválaszolhatóvá. A kérdések egyik fele szintén arra kereste a választ, hogy a rendőrt a kényszerítő eszköz használat miatt kiváltott stressz mennyire befolyásolja, míg a másik fele az intézkedéstaktikai foglalkozásokkal kapcsolatban tartalmazott még kérdéseket.

7. ÉRTÉKELÉS ÉS KÖVETKEZTETÉS

A kiértékelést az internetes kérdőívvel kezdem, mivel azt a kitöltők steril környezetben, valószínűleg nyugalmi állapotban töltötték ki, ahol volt idejük átgondolni a válaszokat. Ez azért fontos, mert a végrehajtott szituációk után élénk még a szituáció okozta stresszhatás, így arra is választ kaphatunk, hogy mennyire befolyásolja a reális válaszadást a végrehajtás okozta stressz.

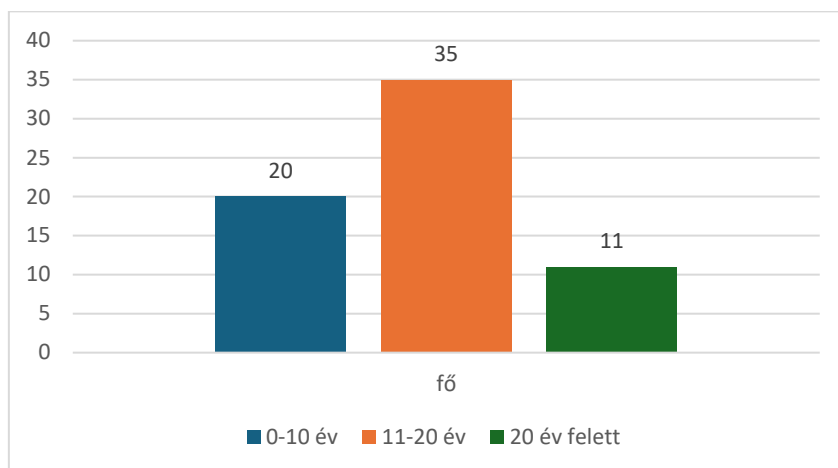
7.1 Az internetes kérdőív kiértékelése

Az internetes kérdőív csak zárt rendőrségi csoportokban, felületen került kiküldésre, így a megválaszolására csak rendőröknek volt lehetősége. A kérdőív 7 napon keresztül volt elérhető, amelyet Google űrlapszerkesztővel készítettem el internetes felületen, amely során 66 kitöltés érkezett. A kérdések egyesével kerülnek kiértékelésre.

1. Adja meg hány éve tagja a Rendőrség kötelékének.

A lehetőségek a felszerelés óta eltelt évek számában voltak megadva, amely „1”-től „30+”ig terjedő volt, így 31 válaszadási lehetősége volt a kitöltőnek. A válaszok igen vegyesek voltak, de a három legtöbb alkalommal kiválasztott szolgálati évszám a következők szerint alakult: I. 13 év, a válaszadók 15,2 %-a (10 fő), II. 14 év, a válaszadók 10,6 %-a (7 fő) illetve III. 7 év, a válaszadók szintén 10,6 %-a (7 fő). Ha három egyenlő részre osztom a választott szolgálati éveket, akkor 0-10 év szolgálati viszonyal 20 fő, 10-20 év szolgálati viszonyal 35 fő, 20 év feletti szolgálati viszonyal 11 fő rendelkezik.

5. diagram: A válaszadók szolgálati évei

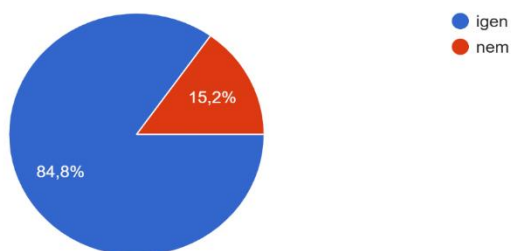
Készítette: szerző, forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brlgI-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

(letöltve: 2024.08.24.)

2. Közterületi szolgálatot lát el?

A kérdésre 66 válaszból 56 igen érkezett, amely a válaszadók 84,8 %-a. A maradék 10 válasz pedig a nem lehetőségre érkezett, amely 15,2 %. Tehát a válaszadók nagytöbbsége közterületi szolgálatot lát el.

Közterületi szolgálatot lát-e el?
66 válasz

19. kép: Közterületi szolgálatot ellátók

Forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brlgI-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

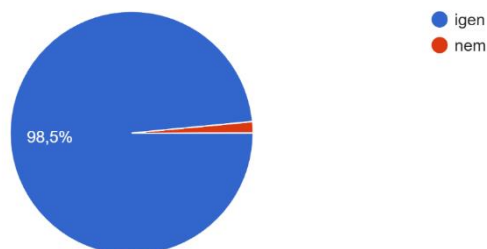
(letöltve: 2024.08.24.)

3. Közterületi szolgálata során használt-e már kényszerítő eszközt?

A 66 beérkezett válaszból 65 „igen” (98,5 %), illetve 1 „nem” (1,5 %) érkezett. Ezekből az adatokból megállapítható, hogy szinte minden válaszadó használt már legalább egy fajta

kényszerítő eszközt. Amely arra enged következtetni, hogy a további kérdésekre adott válaszok nem alaptalanok lesznek.

Közterületi szolgálata során használt-e már kényszerítő eszközt?
66 válasz

20. kép: Kényszerítő eszköz használat

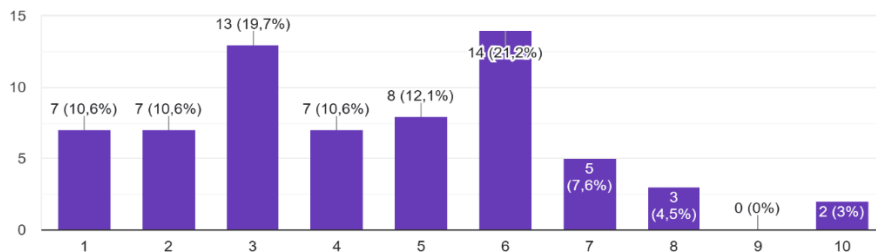
Forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brlg1-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

(letöltve: 2024.08.24.)

4. A kényszerítő eszköz használata stresszes állapotba helyezi-e önt?

A választ 1-10-ig terjedő skálán kellett megadni, ahol az 1-es érték az „egyáltalán nem kerülök stresszes állapotba”, míg a 10-es érték a „nagyon stresszes állapotba kerülök”.

A kényszerítő eszköz használata stresszes állapotba helyezi-e önt?
66 válasz

21. kép: Stresszes-e az eszközhasználat?

Forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brlg1-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

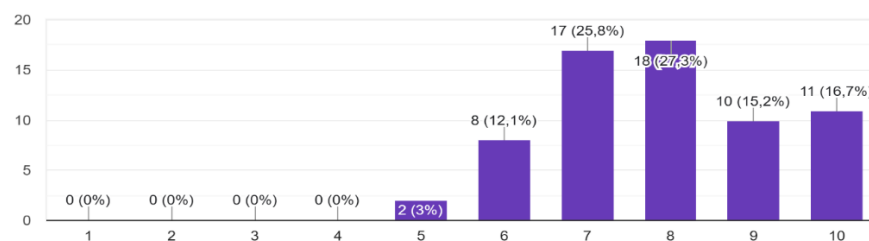
(letöltve: 2024.08.24.)

A válaszadók összetétele a következők szerint alakul: 42 válaszadó úgy gondolja, hogy inkább nem érzi magát stresszes állapotban (1-5 érték), valamint 24 válaszadó pedig inkább stresszes állapotban érzi magát (6-10 érték). A válaszadók átlagértéke a skálán 4,4, tehát átlagosan inkább nincsenek stresszes állapotban. Ezt az értéket összevetem a gyakorlati végrehajtás során kapott válaszok értékelésével.

5. Véleménye szerint a kényszerítő eszköz alkalmazása során mennyire tudja kontrollálni a mozdulatait?

A válaszokat 1-10 skálán kellett megadni, ahol az 1-es érték „nem tudom kontrollálni” a 10-es érték „teljes mértékben tudom kontrollálni”. Arra voltam kíváncsi, hogy az anonim válaszolók, hogyan élik meg az eszközhasználat közben a saját mozdulataikat és a 66 válaszolóból 64-en úgy ítélték meg, hogy képesek kontrolláltan cselekedni, eszközt használni (6-10 érték), 2 válaszoló pedig az 5-ös értéket választotta. A válaszadók átlagértéke 7,7, ami véleményem szerint elfogadható eredmény, ha a valóságot tükrözi. Ezeket az értékeket is össze fogom hasonlítani a gyakorlati végrehajtásnál tapasztaltakkal.

Véleménye szerint a kényszerítő eszköz alkalmazása során mennyire tudja kontrollálni a mozdulatait?
66 válasz

22. kép: Eszközhasználat közbeni kontrollált mozdulatok

Forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brgl-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

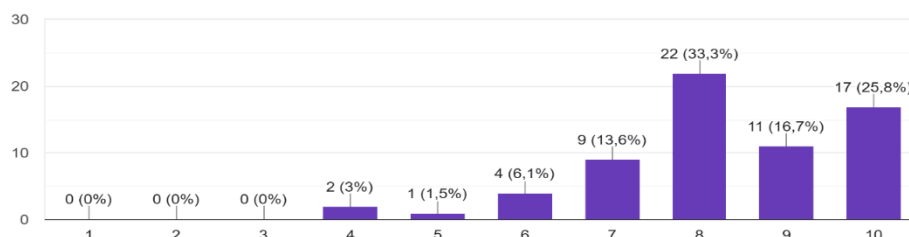
(letöltve: 2024.08.24.)

6. A kényszerítő eszköz alkalmazásáról készített jelentésben mennyire tisztán emlékszik minden cselekvésére?

A választ szintén 1-10 skálán kellett bejelölni a kitöltőnek, amelyen az 1-es érték „nem emlékszem semmire”, illetve a 10-es érték „részletesen emlékszem mindenre”. A 66 válaszból 63 válasz inkább emlékszik (6-10 érték), valamint 2 válasz érkezett a 4-es értékre és 1 válasz az 5-ös értékre. Általában az ellentmondások, hiányzó tényállásbeli elemek a rendkívüli eseményről készült összefoglaló jelentés és parancsnoki kivizsgálás során jönnek ki. Fontos kihangsúlyozni, hogy ezen értékek teljes mértékben a válaszadók önértékelésének eredményei.

A kényszerítő eszköz alkalmazásáról készített jelentésben mennyire tisztán emlékszik minden cselekvésére?

66 válasz

23. kép: Emlézőképesség

Forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brlgl-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

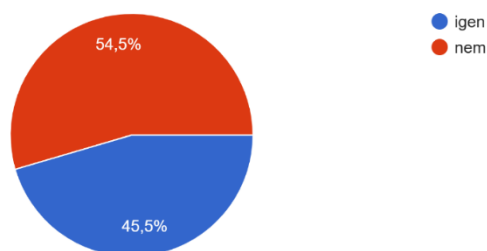
(letöltve: 2024.08.24.)

7. Részt vesz-e minden alkalommal a havi intézkedéstaktikai foglalkozáson?

A 66 megválaszoló közül 36 (54,5 %) azt vallotta, hogy nem vesz részt a kötelező havi 4 óra intézkedéstaktikai oktatáson. A maradék 30 válaszoló (45,5 %) pedig igen.

Részt vesz-e minden alkalommal a havi intézkedéstaktikai foglalkozáson?

66 válasz

24. kép: Int.takt. foglalkozás részvételi arány

Forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brlgl-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

(letöltve: 2024.08.24.)

8. Ha az előző kérdésre "nem" a válasza, akkor ennek mi az oka?

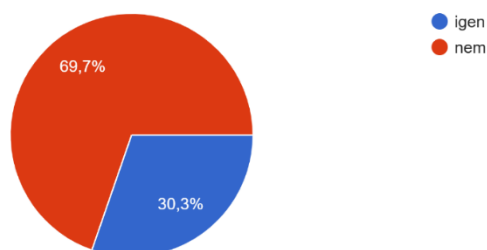
Ennek a kérdésnek a megválaszolása rövid kifejtéses volt, illetve nem volt kötelező, így csak 30 válasz érkezett. Ezekből 17 olyan válasz érkezett, amely azt írja le, hogy nem tartanak ilyen képzést, 9 válasz pedig arról szól, hogy nincs se idő, se létszám az ilyen képzés megtartására. A maradék 3 válasz egyéb okot ír.

9. Elegendőnek tartja a havi 4 óra intézkedéstaktikai foglalkozást?

Erre a kérdésre már kötelező volt a válaszadás és a 66 válaszból 46 (69,7 %) úgy vélekedik, hogy nem elegendő a havi 4 óra, a maradék 20 (30,3 %) válaszoló elegendőnek tartja a képzés óraszámát.

Elegendőnek tartja-e a havi 4 óra intézkedéstaktikai foglalkozást?

66 válasz

25. kép: Elegendő-e a havi 4 óra?

Forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brlgI-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

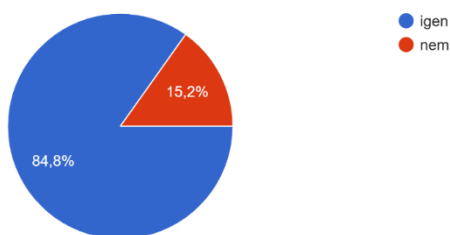
(letöltve: 2024.08.24.)

10. Ön szerint szükséges lenne-e fejleszteni (technikai eszközök), javítani, nagyobb hangsúlyt fektetni az intézkedéstaktikai képzésekre?

Itt a 66 válaszból 56 (84,4 %) úgy gondolja, hogy kellene fejleszteni a képzések technikai eszközeit, felszereléseit, 10 válaszoló (15,2 %) szerint pedig nem kellene.

Ön szerint szükséges lenne-e fejleszteni (technikai eszközök), javítani, nagyobb hangsúlyt fektetni az intézkedéstaktikai képzésekre?

66 válasz

26. kép: Kell-e az innováció?

Forrás: https://docs.google.com/forms/d/1kFBd95fTehGI9UKYF23brlgI-0W0BaRk_1Apy_df3Po/edit?hl=hu#responses

(letöltve: 2024.08.24.)

11. Ha az előző kérdésre "igen" a válasza, akkor Ön szerint, milyen innovációra lenne szükség?

Ebben az esetben sem volt kötelező a válaszadás, de 40 válasz érkezett a kérdésre, amely szintén rövid kifejtős jellegű volt. A válaszok jelentős részében azt írták, hogy minden megyében szükség lenne egy jól felszerelt, modern taktikai házra, ahol gyakrabban és valóságos képzéseket lehetne tartani, korszerű eszközökkel. Kitértek a pszichés képességek fejlesztésére, illetve a járőr felszerelések praktikusabbá tételére (gumibot, tonfa túl nagy, akadályozza a rendőrt). Olyan válaszok is születtek, ahol a kényszerítő eszközök használatának készségszintre fejlesztését javasolják, mivel azt vették észre, hogy a rendőr fél használni a kényszerítő eszközeit.

Ezekből a válaszokból megállapítható, hogy az állomány fogékony és igényli a fejlődést és fontosnak tartja az intézkedéstaktikai képzéseket megtartását, illetve az óraszám növelését.

7.2 Az első szituáció kiértékelése

Az első szituáció tárgya – ahogy azt korábban írtam – a statisztikák szerint két leggyakrabban alkalmazott kényszerítő eszköz használata, vagyis a testi kényszer és a bilincs alkalmazása. A végrehajtás előtt az intézkedők megkapták a megfelelő eligazítást, felszerelést és a pulzusmérő mellkasövet. Az első szituációt 10 személy hajtotta végre, amely során mindegyik végrehajtó pulzusát mértem egy ún. pulzusmérő mellkasövvel. Egy átlag felnőtt ember nyugalmi pulzusa 60-80 dobbanás/perc közé tehető. A feladat végrehajtás közben négy pulzusérték típust jegyeztem fel.

Pulzusérték típusok:

- 1: az induló pulzus** (a végrehajtó jelzése, hogy készen áll)
- 2: intézkedés megkezdéskori pulzus** (a végrehajtó bekapogtat a helyiség ajtaján)
- 3: személy észlelése** (az intézkedő észreveszi az intézkedés alá vontat)
- 4: kényszerítő eszköz használata közbeni pulzus** (a végrehajtó alkalmazza a kényszerítő eszközt)

A végrehajtások darabszámaiból minden egyes pulzusérték típus összességéből átlagot vontam, hogy megtudjam a végrehajtások mért szakaszai hogyan hatnak a végrehajtók pulzusértékére. A végrehajtások utáni kérdőív válaszaiból arra kívántam következtetni, hogy mennyire érezte magát stresszhelyzetben a végrehajtó, illetve mennyire emlékszik a fő momentumokra, mennyire biztos a végrehajtásának szakszerűségében.

A 10 végrehajtás első pulzusérték típusa, tehát az induló pulzusok átlaga 103,5 dobbanás/perc volt, megjegyezni kívánom, hogy a legalacsonyabb mért érték 83 dobbanás, a legmagasabb pedig 138 dobbanás/perc volt. A végrehajtók tudták, hogy feladatot kell végrehajtani, így a Cooper skála alapján a sárga besorolást kapták 8 esetben, a maradék két esetben a magas pulzusérték miatt piros tartományba kerülnének, de csak narancssárga besorolást kaptak, mert még nem kezdték meg a végrehajtást, nem lehetett következtetni a mentális és fizikai állapot romlásra (119 és 138 dobbanás/perc).

Az intézkedés megkezdéskori pulzusérték (amelyet akkor jegyeztem fel, amikor a végrehajtó bekopogtatott a helyiség ajtaján) átlaga a 10 végrehajtást követően 113,5 dobbanás/perc volt. A legalacsonyabb mért érték 100, a legmagasabb 141 dobbanás/perc volt. Ebben az esetben már csak 7 intézkedő pulzus értéke volt sárga tartományban, a maradék három érték már piros tartományban volt (125, 126 és 145).

A következő értéktípus, amikor a végrehajtó észleli vizuálisan is az intézkedés alá vont személyt, ekkor már a mért átlag érték 118,2 dobbanás/perc volt. A legalacsonyabb 105 és a legmagasabb 150 dobbanás/perc volt. Ebben az esetben már narancssárga besorolást kaptak a Cooper skála alapján mivel a pulzusérték 115 feletti volt átlagosan, illetve észlelték a veszélyforrást, figyelmük a fenyegetés felé irányult. A szituációk kezdetétől a jelző kiabált a helyiségben, ekkor összesen 4 végrehajtó döntött úgy, hogy előveszi a fegyvert és úgy lép be a lakásba, illetve további 1 végrehajtó intézkedés közben vette elő a fegyverét.

A negyedik mért típus a kényszerítő eszköz használata közbeni pulzusérték, amelynek átlaga 153,9 dobbanás/perc, illetve veszélyt, támadást hárítottak el egyértelműen a piros besorolást kaptak a Cooper skálán. A legalacsonyabb mért pulzus ekkor 126 és a legmagasabb 171 dobbanás/perc volt. A végrehajtás közben a jelző, annak érdekében, hogy kikényszerítse a testi kényszert és bilincset kiabált, szitkozódott, közel ment a végrehajtóhoz, ha kellett meg is lökte. A 10 végrehajts során 2 intézkedő sokáig nem mert testikényszert alkalmazni, hiába lökték meg őket több alkalommal is. Az egyikőjük így nyilatkozott a végrehajtást követően szóban, arra a kérdésre, hogy miért nem alkalmazott testi kényszert (videón rögzítve):

„Szeretném elkerülni és ez egy hiba, ezzel nemrég szembesültem!”

A testi kényszert követően 8 végrehajtó alkalmazott bilincset, 1 végrehajtó csak elvezető fogást alkalmazott, illetve 1 intézkedő elfelejtette, hogy kapott bilincset a végrehajtáshoz. A bilincs 5 alkalommal úgy került fel a jelző csuklójára, hogy azt ruházatra tették fel. Annak ellenére, hogy alapszabály, hogy meg kell tisztítani a személy csuklóját ruházattól, mert a bilincs becsípheti

azt, amely akadályt keletkeztet vagy akár a szabadulás is könnyebb, mert szélesebb tartományban kerül fel a csuklóra a bilincs. A kényszerítő eszköz alkalmazása közben minden végrehajtó piros tartományban volt a Cooper skálán, amely jellemzője, hogy csólátás alakul ki, a finommotoros mozgások eltűnnek. Ennek következtében alakulhatott ki, hogy több végrehajtó is ruházatra bilincselte, nem fogta megfelelően a bilincset, mindkét kezében volt egy-egy eszköz vagy épp nem a csuklóra akarta először felhelyezni. Pár kép a bilincs felhelyezésekről:

27. kép: Tenyérbe bilincselés

Készítette: szerző

28. kép: Ruházatra bilincselés

Készítette: szerző

29. kép: Dulakodás közbeni bilincselés

Készítette: szerző

Ami meglepett, hogy egy végrehajtás alkalmával az intézkedő rendőr a fegyverét nem tette el, annak ellenére, hogy a szituáció nem követelte meg az alkalmazását, csőre töltötte és 2 db figyelmeztető lövést adott le a helyiségbe, majd ezt követően lelőtte az intézkedés alá vontat.

30. kép: Első figyelmeztető lövés a lakásban

Készítette: szerző

31. kép: Második figyelmeztető lövés a lakásban

Készítette: szerző

Előfordult olyan végrehajtás is, ahol az intézkedő rendőr az elővett lőfegyvert az erős kezéből a gyengébbik kezébe helyezte át, majd elővette az erősebb kezével a bilincset és összefogta a két kényszerítő eszközt.

32. kép: Bilincs és fegyver elől

Készítette: szerző

33. kép: Bilincs és a fegyver összefogva

Készítette: szerző

Szituáció utáni kérdések:

A szituációk végeztével a végrehajtással kapcsolatos kérdésekre adott válaszok a következőképpen alakultak.

1. Mi volt a küldés lényege?

Erre a kérdésre 10/10 helyes vagy annak lényegét tartalmazó válasz érkezett.

2. Mi fogadta Önt a helyszínen?

Erre a kérdésre szintén 10/10 helyes vagy a lényegét tartalmazó válasz érkezett.

3. Milyen magatartást tanúsított az intézkedés alá vont?

A válaszok ebben az esetben is 10/10 megfelelt a valóságnak.

4. Volt-e eszköz és ha igen, akkor milyen eszköz volt az intézkedés alá vont kezében?

A helyes válasz minden esetben a fa husáng volt. Ezt már csak 10 végrehajtóból 8 tudta helyesen megválaszolni.

5. A tanult technikával alkalmazta a kényszerítő eszközt/eszközöket?

Ennél a válaszadókból 7 „igen”, 2 „részben” és 1 „lehetőség szerint” válaszokat adta. A végrehajtás felvételei alapján nem állapítható meg az „igen” válaszok ilyen magas aránya. Sok esetben a finommotoros mozgások elvesztése miatt a bilincs alkalmazása nem a tanult módszerek szerint került fel, de a földre viteli technikák a jelző személy elmondása alapján többnyire alkalmasak és szabályosak voltak.

6. Mennyire érezte magát stresszhelyzetben az intézkedés közben?

Itt a válaszokat 1-10 skálán kellett bejelölni, ahol az 1-es érték a „nem éreztem magam stresszhelyzetben”, míg a 10-es érték „nagyon abban éreztem magam” volt. A 10 válasz átlagának értéke 6,4. Amely arra enged következtetni, hogy inkább stresszhelyzetben voltak, annak ellenére, hogy tudták, hogy ez egy mesterségesen generált szituáció.

7. Mennyire tudja felidézni teljes egészében az intézkedést?

A válaszok szintén 1-10 skálán kerültek bejelölésre, ahol az 1-es érték „nem emlékszem semmire”, illetve a 10-es érték „mindenre emlékszem”. A 10 végrehajtó válaszában átlag értéke 8,3. Ez véleményem szerint viszonylag megnyugtató.

Volt egy a témát nem érintő, vizsgálat tárgyát nem különösebben képező szempont, amelyet csak érdekességgéppen elemeztem, amelyre egy kérdés is vonatkozott a fent említettek mellett. Amire kíváncsi voltam, hogy hány fő vizsgálja át a ruházatát az előállítandó személynek, mivel jelzőnek a nadrágövében, hátul egy 8 cm pengehosszúságú bicska volt betűzve. A végrehajtás megkezdése előtti eligazításon meghatározottak úgy szóltak, hogy mindent úgy csináljon, ahogy azt a valóságban is csinálná, valamint teremtsen biztonságot magára és a környezetére nézve. Az erre vonatkozó kérdés a következő volt

8. Talált-e veszélyes eszközt ruházatátvizsgálás közben, ha igen, mit?

A 10 válaszból 5 „nem vizsgáltam át”, 5 pedig „nem találtam” volt. A végrehajtások felvételein jól látszik, hogy 10-ből 9 esetben nem került sor ruházatátvizsgálásra, 1 esetben pedig felületesen történt meg. Egyetlen esetben sem került elő a veszélyes eszköz, ami azért fontos momentum, mert ha a való életben is ez történik, az veszélyes lehet az intézkedőre, valamint további személyekre is akár.

Az első szituáció 10 végrehajtásából az mutatható ki, hogy amíg nem kerül a végrehajtó legalább narancssárga tartományba a Cooper skálán, addig képes összeszedetten intézkedni, kommunikálni, cselekedni, amelyre hatékonyan vissza is tud emlékezni. A probléma ott kezdődik, amint észleli a személyt, vagyis a veszélyforrást, akkor már az emlékezőképesség nem pontos (lásd: nem emlékezett minden végrehajtó a fa husángra), ezt követően a kényszerítő eszközök alkalmazása közben már nem tudtak olyan szinten koncentrálni, hogy összeszedetten, hatékonyan és szakszerűen alkalmazzák az eszközöket. Ezt a magas stressz okozta finommotoros mozgás eltűnése és a csőlátás következménye, amely a megfelelő számú, idejű képzéssel orvosolható.

7.3 A második szituáció kiértékelése

A második szituáció végrehajtásban szintén 10, de az első szituációtól eltérő személy vett részt, amely során ugyanazokat a pulzusérték típusokat jegyeztem fel, mint az első végrehajtási helyzetben. A végrehajtás után szintén egy kérdőívet kellett kitölteniük az intézkedőknek, amelyben ugyancsak arra irányultak a kérdések, hogy mennyire érezte magát stresszhelyzetben a végrehajtó, illetve mennyire emlékszik a fő momentumokra, mennyire biztos a végrehajtásának szakszerűségében. Ennek a végrehajtásnak a lényege a lőfegyverhasználat kikényszerítése volt. A szituáció gyorsabb lefolyású volt, mint az előző, ahol gyors döntéseket kellett hozniuk a végrehajtóknak.

A 10 végrehajtó induló pulzus számának mért átlaga 108,9 dobbanás/perc volt. A legalacsonyabb pulzus szám 90, a legmagasabb pedig 138 dobbanás/perc volt. A 10 végrehajtónál 6 esetben sárga besorolást kaptak a Cooper skálán, a maradék 4 esetben a magas pulzusérték miatt piros tartományba kerülnének, de csak narancssárga besorolást kaptak, mert még nem kezdték meg a végrehajtást, nem lehetett következtetni a mentális és fizikai állapot romlásra.

Az intézkedés megkezdéskori pulzus, az ajtón való kopogtatást követően, amikor a végrehajtó már hallotta, hogy bentről segélykiáltás szűrődik ki, átlagosan 118,6 dobbanás/perc volt. A legalacsonyabb mért érték 101, a legmagasabb pedig 138 dobbanás/perc volt. A segélykérés miatt 10-ből 7 végrehajtónak piros tartományba (115 fölé) ugrott a pulzusértéke, illetve 3 intézkedőnek maradt sárgában.

Amikor már az intézkedő belépett a helyiségbe és meglátta az egyik szobának a sarkában, a fotelben ülő jelzőt, akinek a kezei nem voltak látható helyen és testével előre-hátra dülöngélve segítséget kér és összefüggéstelenül beszél, minden végrehajtó megtorpant és megállt a szoba ajtajában. Ekkor az átlag pulzusértékük 125,3 dobbanás/perc volt. A legalacsonyabb mért érték 107 és a legmagasabb pedig 152 dobbanás/perc volt. Ekkor már 3 végrehajtó narancssárga besorolásban volt, hiszen észlelte a veszélyforrást, a további 7 végrehajtó pulzusértéke magasan a piros tartományban volt.

A kényszerítő eszköz használata közbeni átlag pulzusszám 136,6 dobbanás/perc, a legalacsonyabb 120, a legmagasabb 162 dobbanás/perc volt. A végrehajtók bőven a piros tartományban voltak az eszközhasználat során, annak ellenére, hogy a lövések leadása nem tartott tovább 5-10 másodpercnél. A második szituáció lényege a lőfegyverhasználat kikényszerítése volt, ám 10-ből csak 8 esetben került alkalmazásra. Két esetben a végrehajtók,

testi kényszert és bilincset alkalmaztak. Ebből a két esetből az egyik végrehajtás során nem is került elő az intézkedő fegyvere, a másik esetben elő került, de úgy döntött, hogy nem teszi el a fegyverét, hanem fegyverrel a kezében alkalmaz testi kényszert, majd a földre vitel után a saját fegyverét a mellette lévő ágyra helyezte, ezt követően az ágyról levette és maga mögé dobta a földre. A képeken mind a két fegyver (elkövető és intézkedő fegyvere) helyzete jól látható.

34. kép: Fegyver az ágyon és a földön

Készítette: szerző

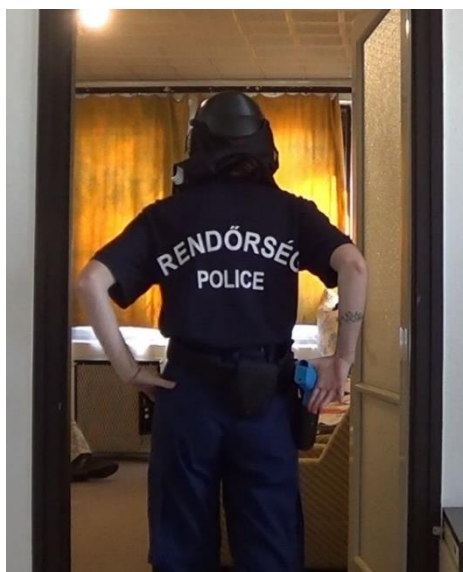
35. kép: Mindkét fegyver a földön

Készítette: szerző

Ebből a végrehajtásból is tapasztalható a beszűkült tudat állapot, hiszen a végrehajtó tiszta tudattal, stressz mentesen tudja, hogy ez helytelen megoldás.

A maradék 8 végrehajtás során, ahol történt löfegyverhasználat, a szobába lépést követően, amikor a fegyver előkerült az intézkedés alá vonttól, 5 végrehajtó bent maradt a szobában és egyáltalán nem keresett fedezéket, a maradék 3 végrehajtó azonnal az ajtófélfá melletti falrészhez állt kívülről, helyesen, fedezéket használva. Egy alkalommal a végrehajtó, mielőtt fedezéket használt volna, kiszaladt a lakásból és csak azután folytatta az intézkedést, hogy jeleztem neki, hogy meg kell oldania a kialakult szituációt. A 8 fegyvert használó végrehajtóból 2 nagyon nehezen tudta elővenni a fegyverét a tokból a stressz miatti finommotoros mozgások megszűnése és a beszűkült állapota miatt. A 8-ból 4 végrehajtó, amikor meglátta a fegyvert nem vette elő egyből a sajátját, csak miután hosszasan utasították eredménytelenül az intézkedés alá vontat, hogy tegye le a kezéből a fegyvert. Előfordult olyan végrehajtás is, ahol a végrehajtó miután észlelte az intézkedés alá vontnál lévő fegyvert csípőre tett kézzel megállt az ajtóban. A jelző 3 lövését követően elővette a fegyverét és csőre töltést követően lőtt egyet, majd újra csőre töltötte manuálisan a fegyverét és újra lőtt egyet, így 1 darab éles lőszerrel kevesebb maradt a tárból a plusz csőre töltés miatt. A végrehajtó a szituáció után azt mondta (videó felvételen rögzítve), hogy

„Megmondom az őszintét, nagyon összezavarodtam.”

36. kép: Csípőre tett kéz

Készítette: szerző

Továbbá volt egy alkalom, ahol a három lövést követően, amelyet a jelző adott le a végrehajtó a szobában maradván lefagyott, csak akkor használta a fegyverét, amikor a jelző elkiabálta magát, hogy *„Akkor megtámadlak!”*. Képeken jól lehet látni a kettőjük között lévő távolságot, kialakult szituációt.

37. kép: Távolságok, fegyver lő irányok

Készítette: szerző

Szituáció utáni kérdések:

A második szituáció végeztével a végrehajtással kapcsolatos kérdések válaszai a következőképpen alakultak.

1. Mi volt a küldés lényege?

A 10 válaszból 9 helyesen tudta, 1 válaszadó nem a lényegi részre válaszolt.

2. Mi fogadta a járőrt a helyszínen?

A végrehajtók 10/10 helyes választ adtak meg ennél a kérdésnél.

3. Milyen magatartást tanúsított az intézkedés alá vont?

Ebben az esetben is kivétel nélkül helyesen válaszoltak a végrehajtók.

4. Adott-e le lövést az intézkedés alá vont, ha igen mennyit?

A 10 végrehajtóból 4 helyesen válaszolta meg a kérdést, 2 fő bizonytalan volt a válaszában, mindketten azt írták, hogy „2-3 lövést adott le”, a maradék 4 végrehajtó nem tudta megmondani mennyit lőtt a jelző.

5. Intézkedőként, hány lövést adott le az intézkedés közben?

A 8 fegyvert használó végrehajtó helyesen tudta, hogy hányat lőtt, 2 végrehajtó pedig nem használta a fegyverét.

6. Célzott lövéseket adott-e le?

A 8 lőfegyverhasználatból a válaszolók mind „igen”-nel válaszoltak. Amely a felvételek alapján nagyrészt igaz, még ha csak durva célzást is alkalmaztak a használat közben.

7. Mennyire érezte magát stresszhelyzetben az intézkedés közben?

Itt a válaszokat 1-10 skálán kellett bejelölni, ahol az 1-es érték a „nem éreztem magam stresszhelyzetben”, míg a 10-es érték „nagyon abban éreztem magam” volt. A 10 válasz átlagának értéke 7,7. Ezen érték magasabb, mint az előző szituációt megválaszolók értéke. Ez arra enged következtetni, hogy inkább stresszhelyzetben voltak, annak ellenére, hogy tudták, hogy ez egy mesterségesen generált szituáció.

8. Mennyire tudja felidézni teljes egészében az intézkedést?

A válaszok szintén 1-10 skálán kerültek bejelölésre, ahol az 1-es érték „nem emlékszem semmire”, illetve a 10-es érték „mindenre emlékszem”. A 10 végrehajtó válaszána átlag értéke 8,4. Ez véleményem szerint viszonylag megnyugtató.

Továbbá ebben a végrehajtási szituációban is kíváncsi voltam a ruházátvizsgálás végrehajtására. A jelzőnél ugyanaz az eszköz, ugyan ott helyezkedett el. A 10 végrehajtóból mindössze 3 személy vizsgálta át az intézkedés alá vontat, 7 végrehajtó nem tette meg, de mind a 10 esetben nem került elő a ruházatból a kés.

9. Talált-e veszélyes eszközt a ruházátvizsgálás közben, ha igen, mit?

A válaszadók közül 3 darab „nem hajtottam végre”, illetve 7 darab „nem” válasz érkezett. Ami az előző szituációnál is kimutatható volt, hogy javarészt elfelejtik végrehajtani a ruházátvizsgálást, vagy csak felületesen végzik el, ami a későbbiekben okozhat problémát.

Tehát a végrehajtásoknál itt is kimutatható, hogy amíg a veszélyhelyzetet nem észlelik a végrehajtók képesek koncentráltan intézkedni, majd miután bekövetkezik a stresszhelyzet és a pulzusszám jelentősen megemelkedik, nem a tanult, szakszerű és biztonságos döntéseket, megoldásokat választják. Olyan taktikai hibákat követnek el ebben a szituációban, amely nem csak a saját, de akár mások testi épségébe, életébe kerülhet. Ha gyakorlás során ez történik, mi történne egy valós intézkedés során?

7.4 Következtetés

A kitöltött online kérdőív válaszaiból tisztán látszik, hogy a kitöltők nagy része igényli, és fontosnak tartja az innovációt az intézkedéstaktikai képzés területén. Kevésnek tartják a képzési óraszámot, több ilyen témájú képzésen vennének részt, amennyiben lehetőségük arra lenne. A válaszadók átlagosan nem érzik magukat stresszhelyzetben egy kényszerítő eszköz alkalmazása

során, de a gyakorlati kísérlet végrehajtását követő kérdőív válaszai alapján ennek az ellenkezője látható. Ugyanis az online teszt átlaga 4,4 lett, az első gyakorlati szituáció 6,4, míg a másodiké már 7,7 értéket kapott. Véleményem szerint a gyakorlati kísérlet utáni válaszok a reális mutatók. Az emlékezőképességet vizsgáló kérdést mind a két kutatástípusban hasonlóan válaszolták meg, a válaszaik szerint képesek visszaemlékezni a kényszerítő eszközhasználat során történetekre, amely pozitív tényező. Arra kérdésre, hogy mennyire képes kontrollálni a mozdulatait az eszközt használó, az online kérdőívből az derült ki, hogy átlagosan 7,7-es értéket adtak maguknak. A végrehajtások során viszont a bilincset szinte kivétel nélkül, az elővétel követően nem tudták stabilan megfogni, továbbá az nem a tanult módszerekkel került fel a jelzőre, sőt több alkalommal is ruházatára helyezték fel az eszközt. Továbbá, ha a végrehajtó a lőfegyverét akarta elővenni, akkor több alkalommal is megesett a végrehajtások során, hogy akár 10 másodpercig is eltartott, mire eszébe jutott, hogy a fegyvertok biztosítóját ki kellene oldani a kivétel előtt. Ahogy a fent bemutatott képen is látszott, volt olyan alkalom is, hogy a lőfegyver és a bilincs egyszerre volt elő véve a végrehajtó kezében. Ebben az esetben kijelenthető, hogy a sem a bilincset, sem a lőfegyvert nem tudta volna alkalmazni szükség esetén. Ahogyan az a végrehajtó sem, aki a lőfegyverét maga mögött, távolabb a földre helyezte le. Ezek a momentumok a stressz hatása miatt kialakul beszűkült tudatállapotnak köszönhetőek, mint ahogy azok is, amikor a végrehajtó a jelző lőfegyverét meglátva nem keres megfelelő fedezéket, hanem a veszélyzónában marad. Mindezek mellett természetesen meg kell említeni, hogy a kísérlet végrehajtása során voltak szakszerű és nagyon szép megoldások a földre viteli technikákat illetően, vagy épp a megfelelő fedezék használat tekintetében.

Véleményem szerint nem megengedhető az, hogy a közterületen szolgálatot teljesítő, de akár bármelyik általános rendőrségi feladatot ellátó szervezet hivatásos állományú tagja kényszerítő eszköz használat közben ne tudja uralni a saját cselekvését vagy épp olyan hibákat kövessen el, amelyet tiszta fejjel akár egy felvételen visszanézve is negatívan rácsodálkozzon a saját végrehajtására. Ezek a hibák akár a saját vagy mások testi épségébe, életébe kerülhetnek. Épp ezért fontos hangsúlyozni az intézkedéstaktikai képzések megtartásának jelentőségét, korunk elvárásainak megfelelő modern, jól felszerelt taktikai házak kialakítását, ahol a megfelelő számú és képzettségű oktatóktól tanulhatnak, a jelenlegi óraszámnál többet. Szükségesnek mutatkozik tatamikkal ellátott küzdősport, önvédelmi vagy közelharci technikák gyakorlására alkalmas helyiségek kialakítása. Továbbá szükségesnek látom fejleszteni az állomány taktikai pszichológiájának képességét, hogy mentálisan is felkészültek legyenek, egy esetleges rendkívüli esemény, összetettebb kényszerítő eszköz használat vagy olyan esemény kezelésére

és feldolgozására, amely nem mindennap történik meg egy szolgálat ellátása során. Egy olyan taktikai ház, amely több helyiségből áll és fel van szerelve kamerákkal, amelyek felvételei egy külön helyiségben lévő előadóteremben, akár élőben vagy felvételtől visszánézhetőek, valamint a képzésért felelős személyzet (instruktorok, jelzők), felszerelések (simunition fegyverek, lőszer, védő felszerelés) szükséges és fontos eleme a rendészeti képzésnek, de nagy gazdasági és humán erőleterheltséget jelent. Épp ezért a következő fejezetben az intézkedéstaktikai és taktikai pszichológiai képzés egy részének megújítására tennék javaslatot a modern kor jegyében.

8. A VR (VIRTUAL REALITY) TECHNOLÓGIA A RENDÉSZETI KÉPZÉSBEN

Először is ismerkedjünk meg a Virtual Reality, vagyis virtuális valóság (a továbbiakban: VR) technológiával, amely az élet számos területén teret nyert, mint például a szórakoztatóiparban (filmek, játékok), oktatásban, sőt a kultúrában, hiszen a múzeumok is alkalmazzák (Magyar Nemzeti Múzeum: Életre kelt avarok című kiállítás). Ezek mellett az orvostudományban is használatos eszköz, ahol akár megtervezhetnek egyes beavatkozásokat. A VR egy számítógépes környezet által létrehozott, valós háromdimenziós tér szimulációja, vagy egy mesterségesen kialakított világ, amely a felhasználó különleges cselekedeteire speciális elektronikus eszközök segítségével természetesnek tűnő módon reagál. A VR mellett alkalmazható az AR technológia is vagyis az Augmented Reality, amely jelentése augmentált vagy kiterjesztett valóság (továbbiakban AR), amely egy vagy több kamera képét egy erre a célra létrehozott szemüveg lencséibe vetíti a valós képet a környezetről, amelybe virtuális elemeket, objektumokat képes létrehozni.

Hogy jobban megértssem miről is szól a virtuális valóság, hol tart a technológia, mire alkalmas a használata felvettem a kapcsolatot Magyarország egyik vezető VR és AR szoftverfejlesztő cégével, a VR Solutions Hungary nevű magyar céggel, amelynek képviselőjében Kenéz Norbert társalapító és szoftverfejlesztő kalauzolt el a kérdéses témában. A beszélgetés során bemutatta a technológia jelenlegi állását, hogyan épül fel és mi segít abban, hogy teljes mértékben "átverje" az agyat. A VR felszerelés fő eleme a szemüveg, amely három kamera (bal, jobb és center) képéből állítja össze a vetítendő képet a lencsére, amely a szemek előtt helyezkedik el. A fejlett technológia révén képes nagy felbontású grafikával megjeleníteni a képeket, amely realisztikus vizuális élményt nyújt a felhasználó számára. A szemüveg fejre rögzíthető így nem mozdul el könnyedén, ha hirtelen mozdulatokat is kell tenni. Tartozik hozzá egy joystick/kontroller, amely a felhasználó kezében helyeződik el. A felhasználó ezzel az eszközzel vagy eszközökkel képes irányítani a szimulációban használatos eszközöket. A szemüveg a kontrollerben lévő, nem látható, infravörös ledekkel képes követni a felhasználó kezeit. 3D nyomtatással lehetséges realisztikus eszközöket, akár egy maroklófegyvert vagy tasert készíteni a felhasználó számára. Ha kontroller nélkül kívánjuk alkalmazni az eszközt, akkor egy úgynevezett hand tracking segítségével a szemüveg érzékeli és megjeleníti a felhasználó kezeit a vetített szimulációban. Valamint rendelkezik eye trackinggel, amely képes követni merre néz a felhasználó és ott élesebb képet kap. Ezeken túlmenően létezik haptikus kesztyű és haptikus ruha is, amelyek belsejében több száz mikrofluidikus aktuátor vagy kis hangszórókon

keresztül ultrahanghullámok, amelyek elég erősek ahhoz, hogy mikrohorpadást hozzanak létre a bőrön és fizikailag képesek legyenek elmozdítani az emberi bőrt, így szimulálva a virtuális valóságban elérhető, megfogható tárgyak megérintésének hatását.

38. kép: Meta Quest 3

Forrás: <https://www.meta.com/quest/quest-3/>

(letöltve: 2024.08.08.)

39. kép: Meta Quest 3 VR pisztoly

Forrás: <https://cults3d.com/en/3d-model/gadget/pistol-grip-glock-for-meta-quest-3-oculus>

(letöltve: 2024.08.08.)

Ahhoz, hogy az instruktor lássa, hogy mi történik a szimulációban elegendő egy számítógép, amely egy program segítségével összeköttetést teremt az eszközök között. A program segítségével változtatható a szimulációban az intézkedés alá vont magatartása, vagy épp a környezeti hatások kombinációja. A technológia segítségével a szimulációban lévő animált személyek a mesterséges intelligencia (továbbiakban: AI) segítségével taníthatók valós társalgásra, vagy épp egyes viselkedések, magatartások tanúsítására. A számítógépes program és a VR felszerelés segítségével könnyen rögzíthető és vissza tekinthető például a mozgás, az elhelyezkedés, a dőlésszög, mindez különböző szemszögekből, sőt a pulzus, de még az elégetett kalória is mérhető. A szimuláció teljes egészében visszatekinthető, amely a kiértékelés során

fontos. A felszerelések kezeléséhez, irányításához elegendő egyetlen személy. Tehát nincs szükség további humánerőre, úgynevezett jelzőkre, akik a szituációkban segédkeznek, elegendő egyetlen helyiség, amely a megfelelő technikával van felszerelve. Így az idő és az erőforrás hatékonyabban használható fel, illetve sokkal költséghatékonyabb.

A szimuláció valósághű forgatókönyveinek elkészítése nagyban elősegítheti az intézkedő rendőrök tanulását, fejlesztheti helyzetfelismerését és döntéshozatali képességét és segítve őket a kritikus kompetenciák, taktikai készségek fejlesztéséhez, anélkül, hogy valós kockázatnak lennének kitéve vagy károkat szenvednének, így a sérülések lehetősége gyakorlatilag nullára csökken. A felhasználók a VR segítségével biztonságos és ellenőrzött körülmények között kölcsönhatásba léphetnek félelmeikkel, felismerhetik a szakterületükön belül lévő hiányosságaival. A VR hatékony a stressz kezelésére és a mentális képességek növelése érdekében a megküzdési stratégiák, technikák tanítására. Az AI segítségével akár személyre szabottan lehet szituációt generálni a felhasználó fejlesztésre szoruló területeire. Ezek azok az állapotok, ahol jelenleg tart a technológiai fejlődés, de ez az iparág még korántsem érte el a határait, így a további fejlesztések szinte garantáltak.

9. ÖSSZEGZÉS

Láthattuk, hogy a kényszerítő eszközök hosszú utat jártak be a magyar rendőrség történelmében az általam bemutatott 1860-2024 időszakig és előbb vagy utóbb, de mindig a korszerű eszközök kerültek rendszeresítésre. A kényszerítő eszközök az idő múlásával egyre jobban teret nyertek, bővültek. Ahogy az eszközök, úgy maga az intézkedéstaktika is fontos elemévé vált a rendőri munkának, hiszen az intézkedések legfontosabb feltétele a biztonság. Épp ezért az intézkedéstaktikai és lövészetű képzések is egyre nagyobb hangsúlyt kaptak a rendészeti alapképzésben, ahol már az iskolában elsajátítják a tanulók a kényszerítő eszközök jogszerű, szakszerű és arányos használatát. Természetesen, mint minden gyakorlati tevékenység úgy a taktikai és lövészetű tudás is kopik, így a már felszerelt, hivatásos állományú rendőrök is részesülnek intézkedéstaktikai és lövészetű képzésben. A 2019-2023 terjedő időszakban összesen 334.760 esetben került használatra kényszerítő eszköz, amely évekre lebontva folyamatos emelkedést mutat. A rendelkezésre álló eszközökön belül a testi kényszer és a bilincs, amely a fenti periódusban összesen 333.233 esetben került alkalmazásra. A számok emelkedéséből tisztán látszik, hogy fontos ismernie a közterületű szolgálatot ellátó állománynak a kényszerítő eszközök vonatkozó szabályait és alkalmazásuk hatásait.

A rendőri intézkedésekben rengeteg a változó, nincs két egyforma intézkedés, de a stressz az egyetlen jelenség, amely minden intézkedésben megfigyelhető. A probléma ott kezdődik, ha a negatív stresszt nem tudja jól kezelni az intézkedő rendőr, amely hatással lehet az ő, illetve mások testi épségére, egészségére vagy akár az életére. A stressz nem csak fizikálisan képes kontrollálni az intézkedést végrehajtót, hanem mentálisan is képes rombolni. A stressz hatása miatt szűkülhet figyelem, korlátozódik a környezet és önkontroll, amely nagy veszélyt jelenthet az intézkedés biztonságos lefolytatására.

Ennek bizonyítása érdekében hajtottam végre gyakorlati kísérletet, amely során olyan helyzetbe kényszerítettem a végrehajtókat, hogy kényszerítő eszközt kelljen alkalmazniuk. A végrehajtásokból megállapítottam, hogy amint stresszhelyzetbe kerül az intézkedést végrehajtó, úgy uralkodik el rajta a negatív stressz hatásai. A stressz akkor volt a legjobban észlelhető és megfigyelhető, amikor kényszerítő eszközök alkalmazására került sor. A környezet és önkontroll majdnem minden esetben beszűkül, amelynek hatására az alapvető taktikai elemek hiányoztak az intézkedésből vagy épp a kényszerítő eszközök szakszerűtlenül kerültek alkalmazásra. Véleményem szerint közterületű szolgálatot ellátó állomány, akik minden nap intézkedéseket hajtanak végre, megengedhetetlen, hogy amatőr szinten kezeljék a stresszt kényszerítő eszköz használata során. Az állomány véleményének megismerése érdekében

internetes kérdőíven keresztül pedig megállapítható volt, hogy igénylik a pozitív változást, több és minőségibb képzésre vágnak. A gyakorlati és kérdőíves kutatást követően világos, hogy az állományoknak szüksége van a minőségi, valóság-hű gyakorlati intézkedéstaktikai képzésekre, amely során megtanulhatják kezelni a negatív stresszt. Ne a való életben fizesse meg az árát az intézkedő a stressz okozta hátrányoknak.

Egyértelmű, hogy a jelenleginél több óraszámra kellene intézkedéstaktikai foglalkozásban részesülnie a közterületi szolgálatot ellátó állományoknak, illetve megfelelő taktikai házak kialakítására lenne szükség az alapvető innováció. Ezen túlmenően a taktikaipszichológiai képességek fejlesztésére is hangsúlyt kell fektetni. A modernizáció jegyében pedig utánajártam és megállapítottam, hogy megfelelően lehetne alkalmazni ezen képzések során a VR technológiát és a mesterséges intelligenciát.

Végezetül a fenti fejlesztések természetesen költségesek, de véleményem szerint nem lehet áldozata egyetlen ember sem a nem megfelelő és elegendő képzés okozta hátrányoknak. Nincs fontosabb az emberi élet, testi és mentális egészségénél, ezek megteremtésének nem lehetnek anyagi korlátai.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Jogforrások:

- 1994. évi XXXIV. Rendőrségi törvény
- 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet A rendőrség szolgálati szabályzatáról
- 18/2008. (OT 10.) ORFK utasítás A rendőri intézkedések gyakorlati végrehajtásának alapvető taktikáiról
- 86/2012. (XII. 28.) BM rendelet A rendészeti feladatokat ellátó személyek és a segédfelügyelők által alkalmazható kényszerítő eszközök igénylésének, átvételének és visszavételének szabályairól, a térítés módjáról, a kényszerítő eszközök típusaira, fajtáira és az alkalmazásukra, valamint a jelentéstétel és a kivizsgálás rendjére vonatkozó részletes szabályokról
- 44/2018. (VIII.23.) ORFK utasítás A Lövészeti Szabályzatról
- 2900/16559-27/2013. ált A vezetői/parancsnoki állomány számára a pszichológiai szakterület munkaformáinak megismerésére, az állománnyal való bánásmód hatékonyságának növelésére kézikönyv

Offline irodalom:

- Bartha Lajos: Pszichológiai értelmező szótár Akadémiai kiadó, Budapest, 1981
- Dr. Biró Sándor: Életünk válsághelyzetei, A depresszió és a stressz, Subrosa Kiadó, Budapest, 1998
- Csapó Csaba: A magyar királyi csendőrség története 1881–1914, Pannónia Könyvek kiadó, Pécs, 1999
- Selye János: Életünk a stressz, Első könyv, a stressz, Akadémiai kiadó, Budapest, 1969
- Zsaru Rendőrségi Magazin 2022/13. szám, 42.o., A gumibot rendszeresítése, szerkesztette: Rozsos Tamás r. őrnagy

Online irodalom:

- Androvicz Gábor: A magyar rendőrség egyenruházata, felszerelése és fegyverzete I. (1861-1896), Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Szakmai Folyóirata, Magyar Rendészet 2016/4. 107-119 o., online: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/2368/1639>

- Androvicz Gábor: A magyar rendőrség egyenruházata, felszerelése és fegyverzete II. (1869 -1909), Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Szakmai Folyóirata, Magyar Rendészet 2016/5. 139-149 o., online: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/2248/1516>
- Zsaru Rendőrségi Magazin 2023/1. szám, Bilincs előtt kibli, szerkesztette: Rozsos Tamás r. őrnagy, online: <https://rokk.hu/multidezo/>
- Zsaru magazin (online, 2024. 03. 28.), Tárgyeset – a Rendőrmúzeum bemutatja 4.: A zseniális bilincs, szerkesztette: Androvicz Gábor, online: <https://www.police.hu/index.php/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsaru-magazin/targyeset-a-rendormuzeum-bemutatja-4-a>
- Zsaru Magazin (online, 2024.04.26.), Tárgyeset – a Rendőrmúzeum bemutatja 8.: Sírva fakadtak a csodagumibottól, szerkesztette: Androvicz Gábor, online: <https://www.police.hu/index.php/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsaru-magazin/targyeset-a-rendormuzeum-bemutatja-8-sirva#1>

ÁBRAJEGYZÉK

Képek:

1. kép: Konstáblerbot.....	4
2. kép: Gasser gyalogtishti forgópisztoly	6
3. kép: Frommer öntöltő pisztoly	6
4. kép: Frommer Stop	6
5. kép: Kibli (hurok kötés).....	7
6. kép: Rónai Ernő féle bilincs.....	8
7. kép: Első rendszeresített gumibot	8
8. kép: Kombinált gumibot.....	9
9. kép: Gázspray-k	9
10. kép: PA63	10
11. kép: 96M P9RC.....	10
12. kép: Zsanéros bilincs.....	11
13. kép: Schelli és Hiatts bilincsek	11
14. kép: CZ P07	12
15. kép: CZ P09	12
16. kép: Taser X2	13
17. kép: Paprika hab	14
18. kép: A háromfázisú stressz reakció	24
19. kép: Közterületi szolgálatot ellátók	37
20. kép: Kényszerítő eszköz használat.....	38
21. kép: Stresszes-e az eszközhasználat?	38
22. kép: Eszközhasználat közbeni kontrollált mozdulatok.....	39
23. kép: Emlékezőképesség.....	40
24. kép: Int.takt. foglalkozás részvételi arány	40
25. kép: Elegendő-e a havi 4 óra?.....	41
26. kép: Kell-e az innováció?	41
27. kép: Tenyérbe bilincselés	44
28. kép: Ruházatra bilincselés	44
29. kép: Dulakodás közbeni bilincselés.....	45
30. kép: Első figyelmeztető lövés a lakásban.....	45
31. kép: Második figyelmeztető lövés a lakásban	46
32. kép: Bilincs és fegyver elől.....	46
33. kép: Bilincs és a fegyver összefogva	47
34. kép: Fegyver az ágyon és a földön.....	50
35. kép: Mindkét fegyver a földön	50
36. kép: Csípőre tett kéz.....	51
37. kép: Távolságok, fegyver lő irányok	52
38. kép: Meta Quest 3.....	57
39. kép: Meta Quest 3 VR pisztoly	57

Diagramok:

1. diagram: Kényszerítő eszközök alkalmazása (2019-2023).....	19
---	----

2. diagram: Testi kényszer alkalmazása (2019-2023)	20
3. diagram: Bilincs használat (2019-2023)	20
4. diagram: Egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása (2019-2023)	21
5. diagram: A válaszadók szolgálati évei	37